

LUNDS
UNIVERSITET

Med vapen som livförsäkring

- En kvalitativ studie av vapeninnehav i Malmö

Av

Hjalmar Ericsson

LUNDS UNIVERSITET

Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)

Vårtermin 2018

Handledare: Måns Svensson

Examinator: Eva Schömer

Abstract

Sweden has in recent years seen an uprising in gun-use within socioeconomically weak areas and within gangs. Currently, political discourse circle around dissecting the matter of illegal weaponry attempting to find a way in which to curb deadly violence. This study aims to create an understanding of the mechanics between the law and the criminal sub-world with the help of looking at the effects of gun amnesties. In Sweden during 2018, the government put into effect a time limited amnesty for the fourth time since -1993. Even though several guns are being turned in, this study has found that criminals have more incentives to keep their illegal weapons than to relieve them. Mainly guns that are eligible for licensing and legal use are being turned in, often since the possessors of these weapons lack in legal knowledge and view the amnesty as a way of avoiding potential criminal charges. This study investigates what the rationalizations are within the criminal world attempting to understand why criminals own weapons as well as what might change that. The study could help Swedish authorities in its future endeavors attempting to stop deadly violence as well as guns being used by gangs as a mean of deadly force. Should Swedish authorities resort to using further weapon amnesties to curb the issue of shootings and guns, this study could aid in increasing their effectiveness.

Uppsatsen omfattar 13 822 ord.

Nyckelord

Vapenamnesti, normer, vapen, Malmö, rationalitet.

Förord

Denna studie hade inte kunnat utföras utan stöd ifrån vänner, familj och hjälp ifrån både Lunds universitet samt polismyndigheten. Tack till Torben Pedersen hos polisen i Malmö för en givande intervju och hjälp genom mailkorrespondens. Tack till min handledare Måns Svensson som har hjälpt mig med både utförande och tankearbete inför denna studie. Sist vill jag tacka mina intervjukorrespondenter hos både KRIS i Malmö samt hos den fritidsgård för unga som jag på begäran inte kan nämna.

Tack.

Orddefinitioner:

Amnesti – Ordet härstammar ifrån det grekiska ordet Amnestia och betyder glömska. Inom detta arbete behandlas vapenamnesti och innebär frihet från åtal vid vapenbrott enligt §1 vapenlagen.

Ballistik – Läran om avfyrade projektilers rörelse i luften.

Svensk författningssamling (SFS) – Samling av alla officiella och autentiska lagar, förordningar samt myndighetsföreskrifter. Texterna kategoriseras efter respektive SFS nummer.

Skrotvapen – Vapen med tillhörande licens som ägaren vill ska gå till förverkning.

Dödligt våld – Detta ord brukas löpande genom arbetet och innefattar dråp, misshandel som lett till vållande av annans död samt mord.

Innehåll

Abstract	
Nyckelord	
Förord	
Orddefinitioner:	
Innehåll	
1. Inledning.....	1
1.1 Problemformulering.....	1
1.2 Syfte och frågeställning.....	2
1.3 Rättsociologisk relevans.....	3
2. Bakgrund	5
2.1 Reglering av vapen.....	5
2.1.1 Vapenlagen § 7.....	5
2.2. Amnesti	6
2.2.1 Vapenamnesti och ansvarsfrihet för vapenbrott.....	6
2.2.2 Resultat ifrån tidigare vapenamnestier	6
2.3 Dödligt våld.....	8
3. Tidigare forskning	9
3.1 Rätten till vapen	9
3.2 Normers inverkan på vapenkontroll	10
3.3 Kontrollmedel.....	11
3.4 Diskussion	12
3.5 Deskriptiv analys.....	12
4. Teoretiskt ramverk	15
4.1 Social kontroll	15
4.2 Rational choice	17
5. Metod	19
5.1 Kunskapsöversikt	19
5.2 Tematisk analys.....	21
5.3 Avgränsning	21
5.4 Material	21
5.4.1 Grålitteratur	22
5.5 Intervju	22
5.5.1 Urval.....	23
5.6 Forskningsetiska överväganden	23

5.7 Referenshantering.....	24
6. Resultat.....	25
6.1 Vapenamnesti	25
6.2 Rationalitet	27
6.3 Normer	30
7. Analys.....	33
7.1 Aktören själv	33
7.2 Interpersonella kontrakt.....	34
7.3 Sociala krafter	34
7.4 Organisationer	35
7.5 Stat.....	36
8. Diskussion och svar på frågeställning	37
8.1 Svar på frågeställning	38
8.2 Framtida forskning	40
9. Referenser:	41
9.1 Litteratur:.....	41
9.2 Vetenskapliga artiklar	42
9.3 Internetbaserade källor:	43
9.4 Rapporter	43
9.5 Juridiska källor:	44
9.6 Sakkunnig.....	44
9.6 Bilagor:.....	44

1. Inledning

Sverige är ett av de vapentätare länderna i världen sett till antal registrerade vapenlicenser per capita. Trots strikta vapenlagar, med restriktioner gällande hantering och förvaring, har Sverige under senare tid upplevt ett ökat vapenproblem (Norenhag, 2018). Problemen grundar sig en ökning av illegala vapen och därmed dödligt vapenvåld (Eriksson 2013). För att minska förekomsten av olicenserade vapen har regeringen med hjälp av vapenamnestier försökt avhjälpa problemet i flera omgångar sedan 90-talet (Slutrapport, POB 001–2241/93, POA 001–6112/06, RA001.976/2013). Trots stora insamlingar kvarstår vapenproblemen (ibid).

Syftet med vapenamnestier är att minska förekomsten av illegala vapen och därmed reducera dödligt vapenvåld (Prop. 2016/17:185). Genom att låta innehavare av illegala vapen gå fria ifrån straff hoppas man på att avhjälpa vapenproblemet (Prop. 2016/17:185). Amnestin har hittills gett resultat gällande upphittade, ärvda och licenserade vapen (RA001.976/2013). Om ansvarsfrihet räcker för att locka till sig kriminella finns det inget svar på, vilket också är fokus för denna studien (ibid). Igenom att undersöka de positiva samt de negativa aspekterna med att inneha ett illegalt vapeninnehav kan man skapa förståelse för vad det innebär. Därmed kan man dels svara på vilken effekt vapenamnestierna har i den kriminella miljön.

Myndigheterna har svårt att uppskatta hur många illegala vapen som just nu rör sig i Sverige och problemet kan idag vara värre än den bedömning som gjorts tidigare (Eriksson 2013). Den ökade förekomsten av illegala vapen beror enligt tullverket (dnr: STY 2013–3 s.6) på insmugglade vapen ifrån västra Balkan. Vapentyperna rör sig mellan allt ifrån helautomatiska vapen, till startvapen omgjorda för att kunna hantera vanliga patroner (Koshnood 2017). De helautomatiska vapnen är de som oroar poliser mest (RA001.976/2013).

1.1 Problemformulering

Regeringen har sedan 2012 sett en ökning av både illegala vapen och dödligt vapenvåld (2015/18: JuU8). En rapport som har tagits fram av tullverket visar att vapenökningen beror på smuggling, främst av vapen som härstammar ifrån västra Balkan (Tullverket, dnr: STY 2013–3 s.6). För att stoppa ökningen och skapa bättre kontroll av de olicenserade vapnen i Sverige genomför regeringen år 2018 en vapenamnesti som syftar till att minska de illegala vapnen och därmed det dödliga vapenvåldet (Prop. 2016/17:185 s.9). Men om vapenamnestin har haft denna effekt på dödligt vapenvåld eller illegala vapen finns det hittills inget svar på (POA 001–6112/06 s.5). Vidare har merparten av de vapen man samlar in licens, alternativt är det vapen som man i dagens Sverige kan få en licens för (Slutrapport POB 001–2241/93). De

tidigare vapenamnestierna i Sverige har historiskt sett gett mellan 13 000 – 17 000 vapen (Slutrapport, POB 001–2241/93, POA 001–6112/06, RA001.976/2013). Merparten består av vapen som vanlig befolkning lämnar in på grund av att man hittar dem, ärver dem eller på annat sätt råkar komma över dem (POA 001–6112/06).

Polis beslagtar var år cirka 1000 illegala vapen vilket tyder på att straffökningar och vapenamnestier har en mycket begränsad effekt (Prop. 2016/17:185). Majoriteten av kriminella behåller alltså troligtvis sina vapen, snarare än att lämna in dem vid exempelvis vapenamnestier.

1.2 Syfte och frågeställning

Studiens syfte består av två delar, ett utomvetenskapligt samt ett inomvetenskapligt. Det utomvetenskapliga syftet är att skapa förståelse för kriminellas illegala vapeninnehav. Detta är viktigt då man eventuellt kan använda kunskapen till förbättrade policys och en potentiell reduktion av illegala vapen inom kriminella miljöer.

Det inomvetenskapliga syftet är att tillföra kunskap till rättssociologin genom att titta på hur lagen påverkar den sociala praktiken normativt med hjälp av teorier så som rational choice samt social kontroll.

Forskningsfrågan blir därmed;

Vilka är de rationella ställningstagandena bakom ett illegalt vapenägande, och vilka incitament kan påverka dessa?

Om frågeställningen besvaras kan den generera information om hur man i kriminella miljöer uppfattar vapen, vapenamnestier och normer. I framtiden kan man använda kunskapen för att effektivisera exempelvis vapenamnestier som därmed hade minskat antalet illegala vapen.

1.3 Rättsociologisk relevans

För att använda den rättsociologiska matrisen är området som studien grundar sig i förhållandet mellan lagen och den sociala praktiken (Baier 2013 s.48). Modellen i figur ett beskriver relationer mellan olika system i samhället nämligen lagen i böcker, lagen i praktiken, sociala normer och social praktik (Baier 2013, s.47, 48). Var och en av rutorna i

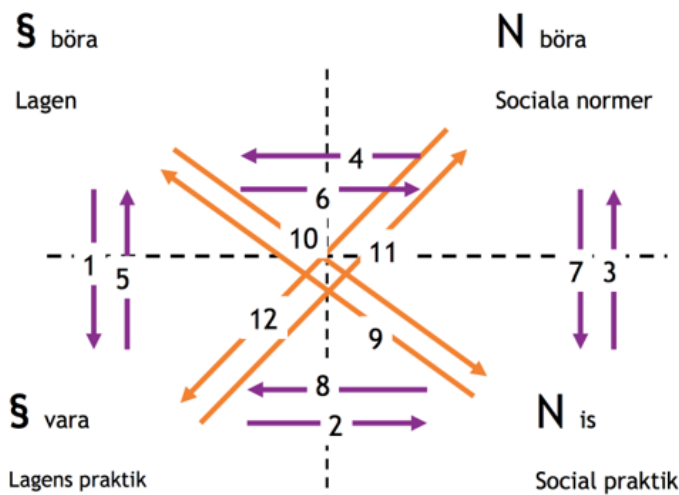

Figur 1

figur ett har möjlighet att påverka varandra (ibid). Exempelvis kan en norm som anammas praktiskt ute i samhället bli så pregnant att den till slut ratificeras som lag (Baier 2013 s.65). Vidare kan en lag påverka normer genom exempelvis vapenamnestier som kan minska toleransen för illegala vapen (Baier och Svensson 2009 s.164). Med olika kontrollmedel kan myndigheterna se till att samhället anpassar sig efter nya lagar och därmed påverka den sociala praktiken, känt som social kontroll (ibid). Alla fält har möjlighet att påverka varandra på olika sätt, men fokus för denna studie ligger i förhållandet mellan lagen och hur den påverkar den sociala praktiken inom kriminella miljöer.

Den rättsociologiska relevansen för mitt arbete är tydlig. Jag vill skapa förståelse för illegalt vapeninnehav utifrån innehavarens sida och därmed ta reda på om vapenamnestier är en attraktiv möjlighet. Amnestirapporterna (Slutrapport, POB 001–2241/93, POA 001–6112/06, RA001.976/2013) har inte kunnat visa på en minskning av dödligt vapenvåld. Detta är något som ger misstanken att kriminella fortsätter att använda sig av sina vapen och att vapenamnestierna inte har önskat effekt.

Det rättsociologiska området jag vill undersöka är varför punkt tio¹ misslyckas, det vill säga lagens inverkan på den sociala praktiken i den kriminella världen. Mer exakt varför lagen, som social policy inte påverkar det sociala beteendet i kriminella miljöer. Normer kan styra vissa delar av samhället till en starkare grad än lagen själv, ett område som är centralt för

Figur 2

denna studie (Baier 2013 s.48). Möjligen är normer och social praktiks styrka så kraftig att den konkurrerar ut lagen inom kriminella miljöer som därmed inte får effekt (ibid).

¹ Se bilaga två för full förklaring av figur 2.

2. Bakgrund

För att förstå hur lagen påverkar den sociala praktiken beskrivs i detta kapitlet hur en vapenamnesti fungerar och de lagar som reglerar denna. Vidare beskrivs resultat ifrån Sveriges tidigare vapenamnestier och utvecklingen av det dödliga vapenvåldet för att sätta amnestiernas i perspektiv till våldets förändring.

2.1 Reglering av vapen

I Sverige regleras vapen av vapenlagen som återfinns i Svensk Författningssamling (SFS) 1996:67. Definitioner för olika vapenbrott framgår tydligt i vapenlagen §1 (Prop. 2016/17:185 s.6). Den innebär att de som innehar vapen utan rätt kan bli straffade och kan få fängelse under max 2 års tid (ibid). Vidare beskriver lagen att det inte är tillåtet att låna ut eller överlåta vapen till en person som inte har rätt till att inneha vapen, alltså den som inte har licens (ibid). Brottet förutsätter att handlingen begås uppsåtligt vilket i bred mening innebär att handlingen måste vara utförd medvetet (Lagen.nu). I SFS 1996:67 regleras alla typer av vapen från helautomatiskt gevär till knivar och armborst.

2.1.1 Vapenlagen § 7

Sedan den förste juli år 2000 trädde en särskild lag i kraft som begränsar möjligheten att väcka åtal i situationer gällande olaga vapeninnehav (Prop. 1999/2000:27 s.100). Lagen, som återfinns i nionde kapitlet § 7 vapenlagen syftar till att ge ansvarsfrihet för de människor som innehar ett vapen utan vapenlicens i särskilda fall (Prop. 2016/17:185). Grundtanken är att vapen som olovligt innehas kan lämnas in utan risk för åtal (ibid). Syftet med lagen är samla in vapen som ärvs, hittas, eller på liknande sätt återfinns och förstöra dem (ibid). Vapnen kan därmed inte användas felaktigt och på sikt vill man minska dess totala mängd (Prop. 1999/2000:27). Det är endast i särskilda fall som åtal kan väckas vid dessa typer av innehav, *"...endast om det är motiverat från allmän synpunkt."* (Prop. 2016/17:185 s.6). Vad som är allmän synpunkt är inte närmre specificerat men som exempel ges när man riskerar åtal till följd av ett olovligt innehav (ibid). Här är frivillighet ett rekvisit och för att slippa åtal måste detta uppfyllas (ibid). Man menar alltså att inlämning till följd av att man riskerar åtal för olaga vapeninnehav inte likställs med frivillighet (ibid). Därmed pågår en sorts vapenamnesti där människor kan lämna vapen kontinuerligt. I slutrapporten för 2007 års amnesti (POA 001–6112/06 s.4) nämns att där mellan år 2007 och 2009 kom in cirka 35 000 vapen. Dessa omfattades inte av de tidsbestämda vapenamnestierna utan omfattades av §7 vapenlagen (ibid).

2.2. Amnesti

Amnesti innebär immunitet ifrån åtal vid lagbrott. Ordet, som förekommer i samband med krigskonflikter och statskupper härstammar ifrån grekiskans *amnestia* och betyder att glömma (Prop. 2016/17:185). Genom att se mellan fingrarna vid svåra brott öppnar stater upp möjligheter för att kringgå lagen (Nagy 2004). På detta sätt avhjälpas dödlagen och svåra situationer kan kringgåas (ibid). Goda exempel på detta återfinns i Sydafrika, där Nagy (2004) återberättar om hur amnestin används som ett verktyg för att reparera infekterade konflikter efter en blodig apartheid. Amnestin har öppnat upp för tribunaler där civila får berätta om de hemskheter de har upplevt, oavsett om de är förbrytare eller offer (ibid). Syftet är att upprätta samtal mellan de starka grupperingarna i landet (ibid). Likt Sverige använder också Sydafrika sig av vapenamnestier för att minska vapenbrott och dödligt våld (Kirsten, 2005).

2.2.1 Vapenamnesti och ansvarsfrihet för vapenbrott

Vapenamnestier grundar sig i svensk rätt inom lagen om ansvarsfrihet (Prop. 2016/17:185). Amnestierna regleras av särskilda lagar som endast pågår under bestämda tidsspänn (ibid). Därmed pågår vapenamnestierna inte kontinuerligt liksom den i § 7 vapenlagen utan enbart i några månader (ibid). Regleringen för regeringens amnesti år 2018 återfinns under SFS 2017:807 och innebär ansvarsfrihet från brott för den som lämnar in vapen eller ammunition som innehas illegalt. Inkomna vapen ska lämnas till Polismyndigheter och tillfaller staten varpå de i vissa fall ballistiktestas och därefter förstörs (ibid). För 2018 verkar amnestin mellan 1 februari och sista april samma år (ibid). Under denna tid garanteras också anonymitet (Prop. 2016/17:185).

2.2.2 Resultat ifrån tidigare vapenamnestier

1993 var den första amnestin i svensk historia och det lagförslag som drev denna amnesti samt dess föreskrifter återfinns i SFS 1993:206 §1-§4. Resultaten av denna amnesti var totalt sett 17 653 vapen. Vid sidan av vapnen samlades även 15,6 ton patroner av olika kaliber och tillverkning in. Av vapeninsamlingen var 38 procent (6 698 stycken) enhandsvapen, 58 procent (10 224 stycken) gevär, tre procent (54 stycken) helautomatiska vapen och fyra procent luft samt fjäderdrivna vapen (74 stycken)². I rapporten ifrån vapenamnestin återges anledningar till de inlämnade vapnen. Som exempel anges dåliga samveten eller vapen som förvarats på sätt som stridigt mot lagar kring vapenförvaring. Vad gäller de helautomatiska

² Procenttalen är avrundade till närmaste halv- eller heltal och blir därmed kanske inte 100% sammanlagt.

vapnen som inlämnats sägs i rapporten att dessa antagligen varit stöldgods sedan militär tjänstgöring. (Slutrapport POB 001–2241/93)

”De inlämnade helautomatiska vapnen, särskilt k-pistar och AK-4or, torde vara stölder under värnpliktstjänstgöring och repetitionsmöten.” – Slutrapport POB 001–2241/93 s.2

Intressant är att amnestin inte omfattade explosiva föremål. Trots detta tog polisen hand om granater, sprängdeg samt explosiva patroner. (Slutrapport POB 001–2241/93 s.5)

Vapenamnestin 2007 var den andra vapenamnestin i ordningen resulterade i nästan 14 000 vapen, närmare bestämt 13 835 stycken (Slutrapport POA 001–6112/06 s.1). Lagförslaget som reglerat denna vapenamnesti återfinns under SFS 2007:11 i §1-§5. Vapenamnestin var nästan lika omfattande som föregående sett till mängd vapen. Av vapnen var 47,5 procent (6 609 stycken) gevär, 27,5 procent (3 785 stycken) handpistoler, 0,0002 procent (3 stycken) automatkarbiner, 0,002 procent (29 stycken) kulsprutepistoler, 3,3 procent (464 stycken) mynningsladdare och 21,2 procent (2 945 stycken) i kategorin övrigt som innefattar vapendelar samt luft och fjäderdrivna vapen³ (Slutrapport POA 001–6112/06 s.3). Vid vapeninsamlingen kom också 14 070 kg ammunition in (ibid). Av de inlämnade vapen under amnestin var 10 242 stycken vapen som hade medföljande licens (ibid). Detta innebär att enbart 3 593 av de inlämnade vapen samt vapendelarna var utan en registrerad licens (ibid s.6).

I rapporten finns en bedömning kring vapenamnestins effekter på antalet illegala vapen och brott där dessa förekommer. Man kommer fram till att en sådan slutsats är svår att göra. Dock menar rapporten att inkomna vapnen ifrån människor som har ärvt, funnit eller äger dem lagligt kan minska stöldrisken. Därmed menar man att dess förekomst kan minska i brottsliga sammanhang. Slutligen kommenteras automatvapen. Inkomsten av denna vapentyp har varit liten, något som oroar polisen. Bedömningen är att effekten som amnestin har haft på automatvapen varit marginell. (Slutrapport POA 001–6112/06 s.5)

Lagen för 2013 års amnesti återfinns under lagen för ansvarshet för vissa vapenbrott 2013 SFS 2013:25. Amnestin resulterade i 15 132 insamlade vapen och vapendelar (ibid). Av vapen som samlats in var 0,3 procent (39 stycken) helautomatvapen, 14,5 procent (2157

³ Procenttalen är avrundade till närmaste halv- eller heltal och blir därmed kanske inte 100% sammanlagt.

stycken) pistoler, 14,5 procent (2118 stycken) revolverar, 29,5 procent (4474 stycken) kulgevär och 22 procent (3372 stycken) hagelgevär⁴. (Slutrapport RA001.976/2013 s.2)

Likt 2007 säkerställs inte amnestins inverkan på brottslighet där vapen använts i slutrapporten. Man påtalar en positiv effekt av att vapen som staten inte kontrollerar förstörs, men vad gäller brottslighet ser man ingen effekt. Snarare menas att antalet brott där vapen förekommer under senare år har ökat. Vidare anses att en amnesti borde vara ett effektivt sätt att ta bort illegala vapen. (Slutrapport RA001.976/2013)

Den senaste vapenamnesti i Sverige var den som pågick förste februari – 30 april 2018 som nu avslutats. Under utförandet av denna studie har rapporten ännu inte producerats vilket innebär att dess resultat inte omfattas.

2.3 Dödligt våld

Det dödliga våldet har totalt sett minskat enligt en rapport ifrån BRÅ under slutet av 1900-talet och början av 2000 talet (Brå, Rapport 2015:24 s.7). Antalet offer var mellan 1990-1994 107 personer i snitt per år medan det mellan åren 2010-2014 i snitt var 80 personer (ibid). Statistik visar på en positiv förändring inom spontana alkoholrelaterade brott mellan män som utgör 66,7 procent av offren (Brå, Rapport 2015:24 s.8). Vad gäller skjutvapen har man inte kunnat observera varken en ökning eller en minskning totalt sett (ibid). Skjutvapenvåld med legala vapen har minskat inom till exempel partnervåld (ibid). Dock har en ökning av skjutvapenvåld med illegala vapen av kriminella (ibid). Ökningen har observerats främst i städer inom områden med svagare socio-ekonomisk ställning (Brå, Rapport 2015:24 s.35). Siffrorna på hur mycket skjutvapenvåld som har tagit plats framgår dock inte av officiell svensk statistik då beteckningen skjutning inte förekommer som brottstyp inom svensk lagstiftning (Kortanalys 7/2015 s.3). Genom en undersökning av polisanmälningar har Brå dock lyckats utföra en beräkning av skottlossningarna (Kortanalys 7/2015 s.3). Den statistiska säkerställningen som Brå (kortanalys 7/2015 s.3) har kunnat utföra är en ökning av vapenbrott med 17 procent mellan 2008 och 2017, ifrån 8 657 till 10 151 lagföringar. En tydlig ökning av skottskador har också uppmärksamats (ibid). I 2006 inkom rapporter om 75 fall av skottskador, medan det i 2014 inkom 111 stycken (Kortanalys 7/2015 s.3).

⁴ Procenttalen är avrundade till närmaste halv- eller heltal och blir därmed kanske inte 100% sammanlagt.

3. Tidigare forskning

Syftet med den tidigare forskningen är att samla kunskap om redan undersökta ämnen. Detta är viktigt då man inte riskerar att återupptäcka sådant som man redan vet om.

3.1 Rätten till vapen

Forskningen inom detta tema har sitt ursprung i USA och behandlar den amerikanska konstitutionen. *The second ammendment* (läs: *det andra lagförslaget*) i USA:s konstitution används som en utgångspunkt av både för och motparter i diskursen gällande vapen. Det andra lagförslaget förespråkar att alla amerikaner som gäller under konstitutionen ska ha rätten till att bära vapen. Detta ska ske under förhållanden som är väl reglerade och innehavarna ska efterlikna en utbildad lokal milis. En del av artiklarna behandlar *the second ammendment* i konstitutionen på som vad jag har identifierat tre olika sätt. För det första argumenteras dess utdatering och validitet som lag. Man menar att den är föråldrad, och inte längre gäller i dagens samhälle med utvecklade vapen och en större tillgång till dessa. *The second ammendment* skall alltså inte garantera rätten till vapen, utan lagen borde ses över alternativt begränsas av andra lagar. (AGENA, 2014; Brent and Bridge, 2003; Celinska, 2007; Grillot, 2011)

För det andra behandlas *the second ammendment* argumentativt med en positiv inställning till vapen. Argumenten är att lagen skall kvarstå för att säkra både sin egen och andras säkerhet. Med hjälp av vapen vill man skydda sina intressen emot människor som utgör hot. För det tredje används *the second ammendment* för att motsätta sig rätten till vapen. Man menar att fler vapen gör att människor kan skydda sig med hjälp av dem, men samtidigt blir vapen också tillgängligare för de som inte vill väl. (Blocher, 2013; Brent and Bridge, 2003; Celinska, 2007; Kahan and Braman, 2003; Kleck and Patterson, 1993; Sheptycki, 2009)

Kleck och Patterson (1993) menar att det inte blir någon skillnad på brottsstatistiken vid begränsning av vapentillgång, utan att statistiken blir den samma med och utan vapen. Den effekt vapenlagar har menar de, är en minskning av fullbordade självmord (ibid). Örnehult och Eriksson (1987) samt Koshnood (2017) visar att Sverige har få olycksfall med dödlig utgång där vapen är inblandade. De menar att strikt vapenlagstiftning är anledningen till de låga siffrorna (ibid).

Sist diskuteras risken att vapen hamnar i fel händer. En risk inom amerikansk lagstiftning är att vapen blir köpta enligt lag och sedan ges eller säljs vidare till de som inte har lov. Det kallas för *straw-purchasing* och utgör en stor del av de illegala vapnen. Detta påverkar inte

bara USA men också andra länder så som México och Canada. Vapen köps varje år i USA antingen hos återförsäljare i butik eller hos privata försäljare. Dessa smugglas sedan ut ur landet och används av exempelvis knarkkartellerna i México. Méxicos vapenlagar blir då arbiträra eftersom vapen ändå erhålls illegalt och smugglas in ifrån utlandet. Andra sätt att köpa vapen i USA är att köpa ifrån en privat säljare på en vapenshow. Detta kräver inte licens. Vid köp av vapen hos en privat säljare utförs inga bakgrundkontroller utan vapen kan köpas fritt trots en historik som inte är lämplig för vapenägan. (Cook et al., 2009; Grillot, 2011; gulasekaram, 2007; Kleck, 2009; Mehalko, 2012; Schildkraut and Hernandez, 2014)

Lakomaa (2015) har studerat vapensköp och dess effekter i Sverige. Studien visar låga siffror vad gäller stölder av lagliga vapen och visar därmed vapensköpens effekt på vapenflödet (ibid). De vapen som stjäls ifrån vapensköp stjäls igenom stölder av hela skåpet, vilket innebär att vapensköp har en positiv effekt i att stölderna blir svårare (ibid). Vidare visar Lakomaas (2015) studie att cirka 16 procent av de vapen som stjäls ofta är vapen som är gamla, tillräckligt gamla för att inte vara licensberättigade. (ibid) Koshnood (2017) menar att den ökade gängbrutaliteten är ett resultat av ökad vapentillgång ifrån västra Balkan. Detta har gjort vapen mycket lättillgängliga vilket tyder på att vapentillgången i Sverige inte kommer ifrån vapenstölder, utan ifrån utlandet (ibid).

3.2 Normers inverkan på vapenkontroll

Hemenway (2013) diskuterar normer som en avgörande faktor för både vapenkontroll och en minskning av dödligt våld. Lättstötta ungdomar reagerar på kränkningar med att använda skjutvapen för att försvara sig. Ett sätt att göra bot på problemet hade varit att avmaskulinisera vapnen (ibid). Därmed hade dessa kränkningar upprättats med hjälp av knytnävar istället för vapen och potentiellt minskat dödligt våld (ibid). Även Butts m.fl. (2015) påtalar vikten av att ändra normer för att kunna göra skillnad. Problemlösning bland unga innefattar ofta våld. För att påverka detta krävs att man ändrar beteendet genom normalstrande individer som har betydelse för de som är inblandade i dödligt våld. Butts m.fl. (2015) och Hemenway (2013) liknar vapenvåld och dess normer vid normer kring bilbälten samt att köra alkoholpåverkad. Dessa normer gick igenom en förändring i USA med hjälp av att utbilda föräldrar (ibid). Föräldrarna kunde sedan påverka vad som var social acceptabelt gällande alkohol i samband med fordon (ibid). Resultatet var att vägarna blev säkrare och färre dog (Butts et al., 2015; Hemenway, 2013).

Blocher (2013) belyser de kulturella skillnaderna mellan städerna och de rurala områdena i USA. I städerna är åsikterna kring vapnen riktade åt starkare vapenkontroll och på landet är

de riktade åt lättare vapenkontroll. På landet används vapnen rekreationellt till exempel genom jakt eller prickskytte snarare än till försvar. På landet har man dessutom ofta mer än ett vapen. I städerna används vapnen snarare i kriminella sammanhang och människor som lagligt äger ett vapen har det i syfte av självförsvar. (Blocher, 2013; Celinska, 2007)

Celinska (2007) tar upp Durkheims teori om organisk och mekanisk solidaritet för att beskriva normskillnader mellan städer och på landsbygden. På landsbygden är sammanhållningen mekanisk och alla delar samma uppfattningar om vapnen. Här är dessutom sammanhållningen sådan att människor har bättre kunskap om andra i sin omgivning och känner sig därmed tryggare i denna miljö. Vapnens funktion blir då som tidigare nämnt att finnas i rekreationellt syfte snarare än för att skada andra människor eller självförsvar. I städerna är situationen en annan. Där gäller organisk solidaritet, att folk är beroende av varandra för sin olikhet. Människor är inte lika bekanta med varandra och det medför en inneboende osäkerhet gentemot andra individer. Detta resulterar i att man införskaffar vapnen som inte används i rekreationellt syfte utan endast i självförsvar. (Celinska, 2007)

3.3 Kontrollmedel

Lagförslag gällande vapen har svårt att få fäste i USA. Anledningarna är dels att kulturen inte är mottaglig för förändringar i vapenlagstiftning och att normerna som tidigare nämnts är positiva gentemot vapen. Men andra anledningar så som lobbyism och NGO's (*läs: non-governmental organizations*) inflytande påverkar det politiska flödet. Efter masskjutningarna i exempelvis Sandy Hook, Virginia Tech, Jonesboro och Orlando pågick debatter kring vapenkontroll och dödligt vapenvåld. Trots dessa händelser går lagförslag gällande striktare vapenkontroll sällan igenom. Vidare ändras opinionen bland befolkningen inte efter sådana tragedier. De lagar som trots allt går igenom fokuserar på att göra det svårare för kriminella eller mentalsjuka att köpa vapen. Detta har liten eller ingen effekt med hänvisning till tidigare nämnda anledningar så som "*straw-purchasing*" och privata vapensäljare. Snarare menar Kleck (2009) att masskjutningarna har en motsatt effekt på reduceringen av vapenvåldet. Detta på grund av att fokus istället hamnar på mentalsjukdom och specifika vapentyper som vrider bort diskursen ifrån lagstiftning som begränsar tillgången. Kleck frånsäger sig restriktioner av vissa vapentyper som ett pålitligt argument. Han menar att förövarna ofta har gott om tid att ladda om samt tillgång till flera olika vapen under en masskjutning. En automatkarbin är därmed inte nödvändig för att tillföra skada under relativt kort tid. (Kleck, 2009; Schildkraut and Hernandez, 2014)

Som tidigare nämnt flödar en stor del vapen ifrån USA in till México (Grillot, 2011). Men Grillot (2011) visar på att vapen även flödar in ifrån andra håll. Vapen ifrån exempelvis balkanländerna, Rumänien och andra östeuropeiska länder tömmer sina krigsmagasin för att tjäna ihop välbehövda pengar (ibid). Dessa vapen letar sig bland andra länder in till México där de tar del i de knarkkrig som landet ständigt kämpar (Grillot, 2011). Ett lands liberala vapenpolicy kan alltså skada andra länder, och man borde normalisera vapenlagar internationellt för att försöka råda bot på problemet (ibid). Vapen som flödar in till Sverige ifrån balkanländerna samt andra östeuropeiska länder är exempelvis ett känt problem (Koshnood, 2017).

Svensk forskning inriktar sig på hur man i Sverige går till väga för att hålla vapen ur fel händer. Vapen kontrolleras med hjälp av vapenskåp och en striktare vapenlag som trädde i kraft år 2002. Privat ägda vapen måste förvaras i vapenskåp där de låses in. Vapenskåpen ska av en viss typ som har tjockt stål och ett lås som är svårt att bryta upp. Före 2002 var det möjligt att förvara vapen utan vapenskåp i låsta ställningar, förutsatt att de inte var skjutklara. (Lakomaa, 2015)

3.4 Diskussion

Av den forskning jag samlar in kommer flest artiklar ifrån USA på grund av en ständig vapendebatt. Jag anser att det går att dra lärdom av de amerikanska forskarna vad gäller normer och dödligt vapenvåld, men jag anser att denna kunskap saknas i Sverige. Vidare anser jag att ytterligare forskning kring normers effekter på kriminella och dess vapenkultur också behövs. Forskningen påpekar att normer är centrala när det kommer till att förändra etablerade tankesätt och handlingar (Blocher 2013).

I Skandinavien är dödligt vapenvåld en debattfråga just nu. Att beskriva och förklara varför kriminella använder vapen är intressant eftersom en förståelse av detta kan ge nya möjligheter till positiv förändring. Forskningen som jag funnit fokuserar vidare på de argumentativa samt kvantitativa tillvägagångssätten. Jag anser att det är viktigt att utföra kvalitativa studier för att kunna ta reda på vad rationaliteten bakom ett vapenägande är, både lagligt och olagligt. Detta kan leda till kunskap om hur man genom exempelvis social kontroll kan påverka ett illegalt innehav.

3.5 Deskriptiv analys

Den deskriptiva analysen syftar till att kvantitativt beskriva den tidigare forskningen. Här kan man se att mest forskning under ämnet vapenkontroll har blivit bedriven i USA (Hart 1998

s.31 s.151). Vidare kan man se att forskningen oftast är bedriven kvantitativt och sällan kvalitativt. Vidare fokuserar den kvalitativa forskningen på anekdoter snarare än på längre intervjuer. Jag kan endast spekulera i varför tidigare forskning är bedriven på detta sätt. Enligt min uppfattning kan det röra sig om att forskningen utförts i politiska syften som används argumentativt för eller mot kontroll av vapen. Detta hade också förklarat varför så få artiklar innefattar teori, då forskningen inte vill analysera utan snarare samla statistik och argumentera.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XI
#	Författare	Publikationsår	Land i fokus	Rätten till vapen	Normer	Kontroll medel	Empiri Kvantitativ	Empiri Kvalitativ	Teori	Argumentativ/ review	Times Cited
1	Gulasekaram	2007	USA	X		X	X			X	11
2	Carlson	2015	USA	X	X	X	X	X	X	X	48
3	Butts, m.fl	2015	USA		X	X	X		X	X	21
4	Blocher	2013	USA	X	X		X		X	X	11
5	Brent, Bridge	2003	USA		X		X			X	54
6	Grillot	2011	USA	X	X	X	X			X	10
7	Sheptycki	2009	Canada	X		X	X			X	6
8	Celinska	2007	USA	X	X		X		X	X	21
9	Schildkraut, Hernandez	2014	USA		X		X	X	X	X	11
10	Kleck	2009	USA	X			X		X	X	12
11	Kahan, Braman	2003	USA		X		X		X	X	74
12	Hemenway	2013	USA		X		X	X	X	X	9
13	Cook m.fl	2009	USA			X	X				11
14	Kleck och Pattersson	1993	USA	X		X	X			X	112
15	Mehalko	2012	USA			X	X			X	11
16	Örnehult, Eriksson	1987	Sverige	X		X	X				19
17	Granath, Sturup	2018	Sverige				X			X	0
18	Sturup m.fl	2018	Sverige				X				0
19	Lakomaa	2015	Sverige	X		X	X			X	1
20	Koshnood	2017	Sverige			X		X		X	5

Figur 3: Deskriptiv analys

4. Teoretiskt ramverk

Här beskrivs det teoretiska verktyg jag använder i analysen. Verktygen syftar till att beskriva den insamlade verkligheten vetenskapligt genom ett vedertaget ramverk. Med hjälp av dessa vill jag i analysen förklara hur lagen på olika sätt påverkar de kriminellas vardag.

4.1 Social kontroll

Teorin social kontroll har sitt ursprung i sociologin där det först kom till användning i början av 1900-talet. (Larsson och Engdahl 2011 s.16) Idén bakom social kontroll låg i hur individuella begär i ett samhälle tyglas och återskapas som en funktionell helhet där människor kan existera tillsammans (ibid). Kontrollen utspelas på alla plan i samhället och visar sig i samspelet mellan människor men också i förhållandet mellan institutioner och individer (ibid). Som exempel kan social kontroll utspela sig där staten stiftar en lag för att påverka människors beteende, men sociala institutioner så som familj och skola kan också medföra liknande påtryckningar (ibid). Durkheim påtalar att de sociala institutionerna arbetar genom moraliska värderingar som individer delar (ibid). Dessa värderingar agerar som en inre påtryckning som människor formar sig efter, trots att det kan gå emot individens egen vilja (Larsson och Engdahl 2011 s.20).

Social kontroll består av aktörer som både har möjlighet till att utöva sanktioner eller till att bli föremål för dem (Ellickson 1991 s.123). Social kontroll fungerar som ett regelverk som definieras av normativa handlingar och dessa regler har likt vanlig lag straffpåföljder om man skulle bryta mot dem (ibid s.124). Straffens natur kan variera beroende på området som den sociala kontrollen agerar inom vilket också gäller för dess regelverk (ibid). Ellickson (1991 s.124) kategoriserar människors beteende i tre kategorier inom systemet social kontroll; positivt beteende, som belönas, negativt beteende, som bestraffas samt vanligt beteende vars utövning inte följs upp av varken positiva eller negativa reaktioner.

Ellickson (1991) strukturerar upp 5 olika ramar som en aktörs beteenden påverkar, regleras av, straffas av samt vilken enhet som verkställer straffet inom ramen. Inom dessa ramar agerar de tre beteendeformerna som tidigare diskuterats, positivt, negativt och neutralt beteende.

Systemet ser ut på följande sett;

Ram	Regelverk	Påföljd vid regelbrott	Påföljdsverkställande
1. Aktören själv	Personlig etik	Självbesträffning	Självkontroll
2. Interpersonella kontrakt	Kontrakt	Egenbestämmande	Löftesbaserade kontrakt
3. Sociala krafter	Normer	Negativa känslor på grund av andras negativa reaktioner	Informell kontroll
Organisationer	Interna regler inom organisationen	Intern straffutövning inom organisationen	Organisationens egna kontrollsystem
Stat	Lagen	Statliga myndigheters straffutövning	Rättssystemet

Den första ramen och aktören är *first-party controllers*. Detta kommer fortsättningsvis benämnas som *aktören själv*. Detta är en aktör vars regelverk är personlig etik som behandlar vad personen anser är rätt och fel. Besträffning är skuld-känslor som framkallas vid brott mot den personliga etiken och systemet som delar ut besträffningen är personens egen självkontroll. (Ellickson 1991 s.126, s.131)

Den andra ramen innefattar *second-party controllers*, något som vidare kommer benämnas interpersonella kontrakt, alltså kontrakt emellan individer. Det finns olika typer av kontrakt exempelvis löften emellan två individer. Kontraktet bestämmer vilka regler som omfattas. Vid kontraktsbrott är det upp till den kränkta parten vilka straffbestämmelser som ska tilldelas samt hur. (Ellickson 1991 s.126, s.131)

Den tredje ramen, *organized social forces*, omfattar organiserade sociala krafter eller normer. (Ellicksson 1991 s.127). Inom organiserade sociala krafter är det normerna själva som utgör regelverket (Baier 2013 s.217). Vid normbrott är påföljden negativa känslor som en konsekvens av andras negativa reaktioner (Ellicksson 1991 s.126). Det strafftilldelande organet är i denna ram inte någon enskild person utan består av informell kontroll som utgörs av det sociala kollektivet (ibid). Vid normbrott blir straffet en social utstötning och det normbrytande beteendet ses som antisocialt (ibid).

Den fjärde ramen, organisationer, gäller organisationer som inte har koppling till stat men som karaktäriseras av en hierarkisk maktstruktur. Likt tidigare ramar agerar ett regelverk inom organisationen. Regelverket utgörs av vedertagna sätt att bete sig, alltså interna normer eller regler. Bestrafningen samt vem som tilldelar denna sker efter vad som är normalt inom organisationen. (Ellicksson 1991 s.127)

Den sista ramen utgörs av stat. Inom denna ram är lagen och social policy de regelverk som ska följas. Bestrafningen utförs genom myndighetsutövning och det verkställande organet inom denna ram är rättssystemet. (Ellickson 1991 s.127)

4.2 Rational choice

För att förstå hur normer och de rationella ställningstagandena formas är det viktigt att diskutera hur människor inom grupperingar interagerar. För att göra detta används rational choice teorin. Teorin kan användas för att förstå varför människor följer, alternativt bryter mot lag. (Ellickson 1991 s.162)

Teorin *rational choice* grundar sig inom tankesättet att alla människor är rationellt handlande varelser som fattar sina beslut enligt två underliggande kriterier (Ellickson 1991 s.156). Den ena att var person är ute efter att uppfylla ett mål av egenintresse (ibid). Den andra att man väljer mellan olika möjligheter till att nå målet (ibid). Individer bedriver därmed en form av vinstkalkyl där utkomsten ska gynna individen så mycket som möjligt (Beirne m.fl. 2005 s.1). Kalkylen tar med alla positiva och negativa saker i beräkningen som påverkar om resultatet blir leder till en handling (Cornish och Clarke 1987).

Beslut som verkar irrationella kan fattas mellan människor som utbyter tjänster kontinuerligt (Ellicksson 1991 s.157). Besluten fattas eftersom man ser en positiv utkomst av ett långsiktigt samarbete (ibid). Skulle en part dock fatta ett beslut som är positivt för egen del men som skadar motparten avslutas samarbetet (Ellickson 1991 s.160). Även om vinsten är positiv för den ena parten skadas den andra som då inte längre vill samarbeta (ibid). Den långsiktiga vinsten, som är större än den kortsiktiga, förloras då och båda parter står som förlorare (ibid). Eftersom båda parter ser en förlust över längre tid om samarbetet inte fortgår, är det rationellt att inte göra en snabb vinst där man skadar motparten (ibid). Fenomenet är känt som fångarnas dilemma och förklarar varför människor i ett samhälle följer lag och ordning trots att det inte ger störst vinst för stunden (ibid). Skulle alla människor fatta beslut som är tjänliga för den egna personen kortsiktigt, skulle lag och ordning inte fungera (ibid). Det är därmed rationellt för människor att följa lagen då alla tjänar på det, sett över en längre tid (Ellickson

1991 s.162). Dock kan det vara möjligt för ett färre antal att inte följa lag och ordning med bibehållen funktion (ibid). Denna grupp anses belasta samhället och straffas enligt lag då de inte tillför till samhällets samarbetade vinst (Ellickson 991 s.172).

5. Metod

Metodkapitlet beskriver vilka metoder som har använts under studiens gång. Studien ska vara replikerbar vilket innebär att metoderna måste presenteras. Vill forskare återupprepa studien ska resultaten vara liknande de resultat som denna studie har tagit fram. Transparens är viktigt för forskningen så att man enkelt kan följa tillvägagångssättet. (Bryman 2011 s.370)

5.1 Kunskapsöversikt

Kunskapsområdet som behandlas i denna kunskapsöversikt är vapenkontroll och vapenlagar. För att undersöka tidigare forskning inkluderas artiklar som berör normer i samband med vapen och vapenkontroll. Metoden som har använts löpande under kunskapsöversikten är *systematic literature review*. (Hart 1998 s.27, Bryman 2011 s.104)

Genomgående i denna litteraturgenomgång används programhjälpmedlet Zotero för att enklare kunna hålla koll på och använda källorna som man löpande samlar på sig. Här kan källor sparas och referenser blir enkla att göra.

Efter en tids genomsökning av litteraturen har jag tagit fram ett antal inklusions- och exklusionskriterier som jag anser varit relevanta för denna kunskapsöversikt (Bryman 2011 s.104). Dessa kriterier återfinns i tabellen nedan. Motiveringen är att sälla bort artiklar som sträcker sig för långt ifrån ämnet jag valt, eller av andra orsaker inte varit användbart material.

<u>Inklusionskriterier</u>	<u>Exklusionskriterier</u>
<ul style="list-style-type: none">• <u>Peer-reviewed</u>• Texter tillgängliga på LU.• Vetenskapliga artiklar.• Dokument som behandlar normer, kultur samt diskurs kring vapenkontroll.	<ul style="list-style-type: none">• Dubbletter.• Texter inte skrivna på engelska.• Böcker.• Rapporter.• Reviews.• Artiklar med fokus i amerikansk processrätt.• Artiklar som behandlar eller fokuserar på krig.• Texter helt utan citeringar av andra forskare.• <u>Betalartiklar</u>.

Figur 4

The Boolean-method är metoden jag har använt för att skapa söksträngar i de olika databaserna. De databaser som används framför allt är LUBsearch samt Scopus.

I databasen LUBsearch användes två söksträngar:

”(TI gun) AND (norm) AND (law)”*

Samt

”(gun AND sweden AND law)”.

Här var resultatet 62 (31+31) artiklar vars abstract lästes genom och enbart relevanta artiklars referenser sparades ned i Zotero. Syftet med två sökparametrar var att säkra den svenska forskningen på området, samtidigt som jag tar del av tidigare forskning på ett internationellt plan. Till slut ansåg jag 7 artiklar ifrån LUB vara relevanta för min litteraturgenomgång utifrån de valda parametrarna, och en bibliografisk analys utfördes på dessa artiklar.

I Scopus blev resultatet 403 artiklar. Här blev söksträngen som togs fram;

”TITLE-ABS-KEY ("Gun control") AND (LIMIT-TO (DOCTYPE , "ar")) AND (LIMIT-TO (SUBJAREA , "SOCI")) AND (LIMIT-TO (LANGUAGE , "English"))”

Eftersom resultaten var så många, selekterades de artiklar som hade 4 eller färre citeringar bort. Deras abstract blev alltså inte genomlästa, vilket med tanke på arbetets natur enligt mig är rimligt. De artiklar som dock hade 5 eller fler citeringar samlades in och dess abstracts blev igenomlästa.

För att hitta svensk forskning användes också söksträngen:

”TITLE-ABS-KEY (gun AND sweden) AND (LIMIT-TO (SUBJAREA , "SOCI"))”

som gav 11 resultat. Efter en genomläsning av abstracts sparades 20 artiklar ned i Zotero och dessa granskades djupare med en full genomläsning och en bibliografisk analys.

Google scholar har här inte använts närmre än för citeringsanalyser eftersom jag bedömer att Google scholar är frikostigare med citeringar, artiklar, dubbletter och betalartiklar än de andra sökmotorerna.

Efter full genomläsning med anteckningar sparas 12 artiklar ned i Zotero och en bibliografisk analys utförs. Analysen ger 1 extra artikel att lägga till som var relevant. Totalt har jag då 20 artiklar för denna litteraturöversikt (7+12+1).

5.2 Tematisk analys

Både kunskapsöversikten samt intervjuerna analyseras igenom en tematisk innehållsanalys där jag identifierar teman jag anser är genomgående i texterna och dessa summeras kategoriskt. (Bryman 2011 s.528) Fördelen med denna typ av innehållsanalys är att man enkelt kan beskriva informationen som samlas in igenom att kategorisera dem efter teman och därefter beskriva vad som är centralt inom respektive tema (ibid). Denna metod har gjort det möjligt för mig som ensam forskare att samla ihop en relativt stor mängd artiklar under min kunskapsöversikt för att utföra en heltäckande förståelse kring vad det är som har forskats kring tidigare (Bryman 2011 s.529). Vidare har den underlättat arbetet med kvalitativa intervjudata. Detta speciellt avseende urval och analysmetod. Eftersom studien inte analyserar material så som tidningsartiklar är en diskursanalys ett exempel på en analysmetod som inte lämpar sig för denna studie. (Bryman 2011 s.474) En nackdel med den tematiska metoden är att den inte är precist definierad vilket betyder att riktlinjerna för hur man bedriver sådan analys inte är komplett vedertagna (ibid s.528).

5.3 Avgränsning

Denna studie avgränsar sig till Malmö då en studie i en större miljö skulle vara för tidskrävande för detta arbete. Dessutom är det min åsikt att studien jag utför inte hade varit representativ för ett större område. Jag har heller inte de ekonomiska förutsättningarna för att utföra en så omfattande studie.

Antalet intervjuobjekt blev totalt sex stycken varav fem var respondenter med kunskap om illegala vapen och en polisman. På grund av ämnets känsliga natur avböjde flera potentiella respondenter en intervju och jag fick hålla mig till de fem stycken jag fann.

Inom det teoretiska ramverket gör jag en avgränsning avseende ekonomiska beräkningar av rationella beteenden. Det är min åsikt att jag inte har utbildningen för att effektivt kvantifiera beteende efter ekonomiska modeller. Därmed kommer modellerna användas i mer generell mening och inte kvantitativt.

5.4 Material

I enlighet med offentlighetsprincipen begärde jag ut uppgifter på mängden licenserade vapen i Sverige kategoriserat efter respektive licenskrav. I denna process kom jag snabbt i kontakt med ansvarig för vapenamnestin i region syd. Utifrån denna kontakt erhöll jag rådata kring antal vapenlicenser. Material gällande resultat av tidigare vapenamnestier, 1993, 2007, samt

2013 har också erhållits med hjälp av offentlighetsprincipen. Information hämtad på detta vis innehar mycket hög validitet (Bryman 2011 s.306).

5.4.1 Gråliteratur

Övrigt material som jag har använt mig av är tidigare forskning samt gråliteratur.

Gråliteratur innefattar text som inte kategoriseras som vetenskapliga artiklar men som likväl innehar bra och pålitligt material. Källorna omfattar utredningar, rapporter och böcker. Då denna text enbart är i syfte att beskriva och förklara fakta har inget vetenskapligt analysverktyg använts.

5.5 Intervju

Intervju har enligt mig varit det bästa tillvägagångssättet för att besvara denna studiens frågeställning. Ämnets känsliga natur gör att det enligt min åsikt att det skulle vara svårt att inhämta data med hjälp av exempelvis enkäter. Därmed blev ett kvalitativt tillvägagångssätt metoden för denna studie.

Intervjumetod har varit semi-strukturerade djupintervjuer där jag förberett frågor tematiskt som stöd i en intervjuguide (Denscombe, 2009 s.234, Bryman 2011 s.419, s.206).

Intervjuguiden har använts som ett stöd för att ha ämnen att prata om löpande om samtalet skulle halta men intervjuerna har ofta glidit långt ifrån dessa.⁵ Detta för att ha frågor redo, men också för att ha utrymme för oförutsedda data. Fördelen med semi-strukturerade intervjuer är att man inte är tvingad att följa ett exakt frågeformulär (May 2013 s.150).

Nackdelen är emellertid att man får lägre träffsäkerhet mellan olika intervjuer. Intervjuerna skiljer sig åt och kan därmed inte kvantifieras effektivt (ibid). Eftersom ett mindre urval har använts har inga kvantitativa metoder utförts på intervjudata. Därmed har träffsäkerhet inte varit ett problem. Djupintervjuer har gett data kring respondenternas livsberättelser och gett bättre förståelse kring kriminellt beteende utifrån deras världsbild (Bryman 2011 s.415).

Polisens ansvarige för vapenamnestin har för denna studie setts som en nyckelinformant. Syftet med en nyckelinformant är att de delar med sig av sin kunskap till forskaren som i sin tur får en inblick i informantens värld. En risk med detta tillvägagångssätt är att man blint litar på vad informanterna säger och anammar deras synsätt istället för att vetenskapligt bilda ett opartiskt synsätt. Jag anser att detta inte varit ett problem då nyckelinformanten enbart har

⁵ Se Bilaga 3

intervjuats i egenskap av hans arbete. Informationen anser jag varit av god validitet samt reliabilitet. (Bryman 2011 s.387)

5.5.1 Urval

Urvalen av nyckelinformant har skett genom bekvämlighetsurval (Bryman 2011 s.194). Kontakten med nyckelinformanten skedde via polisens hemsida. Efter en kortare tid återkom ett mail där nyckelinformanten erbjöd sig att svara på frågor och tid för en intervju bokades.

Urvalet av intervjuobjekt med kulturkompetens ifrån Malmös utsatta och kriminella miljöer har också skett genom bekvämlighetsurval. Här har tre intervjuobjekt på Kriminellas Revansch I Samhället intervjuats och ytterligare två ifrån en fritidsgård. Fritidsgården som arbetar med unga på respondenternas förfrågan anonym och kommer därmed inte nämnas närmre i arbetet. Fyra av deltagarna sedan tidigare dömda, tre har tidigare spenderat tid på stängd anstalt och fyra har egen erfarenhet av illegalt vapeninnehav. Min bedömning är att dessa personer är lämpliga som intervjuobjekt med tillräcklig validitet och reliabilitet. Två av intervjuobjekten var i 20-årsåldern och de andra i 50-årsåldern.

Inom studien är intervjuobjekten anonyma. Namn som användas för att referera till respektive intervjuobjekt är fabricerade. Detta för att garantera den utlovade anonymiteten.

5.6 Forskningsetiska överväganden

De forskningsetiska övervägandena vid insamlingen av data i denna studie följer vetenskapsrådets fyra grundkrav (Vetenskapsrådet). Dessa består av fyra principer; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa ska undersökningsdeltagarna vara informerade om.

Informationskravet innebär att man är skyldig till att informera om syftet med datainsamlingen. Det innebär också att man ska informera om att deltagandet är frivilligt och att man har rätt till att avbryta när man önskar. Det är viktigt att belysa de punkter som man misstänker kan påverka medgivandet till undersökningen. (Vetenskapsrådet)

Samtyckeskravet kräver att respondenterna samtycker till undersökningen. Under inga omständigheter får forskning bedrivas utan samtycke, och skulle deltagaren vara under 15 år ska samtycke inhämtas ifrån vårdnadshavare. Vidare skall deltagarna själva bestämma under vilka former de vill delta. (Vetenskapsrådet)

Konfidentialitetskravet kräver att man är varsam med inhämtade uppgifter. Skulle inhämtad data vara av känslig karaktär är det viktigt att man i samarbete med deltagaren upprättar ett

avtal om tystnad. Vid behandling av etiskt känsliga uppgifter ska uppgifter som skulle kunna leda till identifiering inte samlas in. (Vetenskapsrådet)

Nyttjandekravet syftar till att förhindra att uppgifterna kommer till annat bruk än för den vetenskapliga studien. Det betyder att de uppgifter man erhåller inte ska skada respondenten utan ska enbart användas i vetenskapligt syfte. (Vetenskapsrådet)

De forskningsetiska övervägandena har använts under materialinsamlingens gång. Huvudsakligen har de varit viktiga under intervjuer och respektive respondent har blivit tilldelade samtliga överväganden. Detta har stärkt förtroendet mellan mig som forskare och de människor som har velat delta i intervjuerna. Dessa bidrog till att jag kunnat framstå som seriös och har därmed fått tillgång till den känsliga info jag önskat som denna forskning kretsar kring. Exempelvis har jag hållit respondenter anonyma som konfidentialitetskravet innebär. Skulle information som skulle kunna sätta mina respondenter i svårigheter med lagen framkomma kan jag som forskare inte lämna ut dem. Mina intervjuer har därmed varit avslappnade och respondenterna har till synes ansett att det varit trevligt att dela med sig av sina erfarenheter. Inspelningarna har sedan varsamt förvarats elektroniskt med kryptering varpå de efter arbetes avslut förstörs som konfidentialitetskravet också föreskriver. Samtyckeskravet har också noga beaktas och ingen som uttryckt besvär med att bli intervjuade har blivit pressade till att göra så.

5.7 Referenshantering

Referenshanteringssystemet som används för referenser till artiklar, litteratur och rapporter i denna studie är Harvardmodellen. Modellen är vedertagen och används dagligen av både forskare och andra som bedriver texter i akademiska syften. (ub.umu.se)

6. Resultat

I denna del sammanställs inhämtade data och presenteras. Denna data används senare i syfte att besvara frågeställningen.

De tre teman jag har identifierat för denna tematiska analys är vapenamnesti, rationalitet och normer.

6.1 Vapenamnesti

Resultaten av intervjudata gällande vapenamnestin är enhetlig. Samtliga intervjuobjekt innehar en kongruent uppfattning om att vapenamnestin inte har en speciellt observerbar effekt i Malmö på det dödliga våldet och vapenmängden.

G: "...jag vet inte men jag tror inte det här med vapenamnesti är någon bra lösning. [nae] För de illegala får dem inte väck, och skulle de vara så så är det mycket mycket mycket lite. [ok] Någon som kanske har rehabiliterats som jag som.... [har det kvar?] ja, som vill lägga det livet på hyllan." –

Göran. Ex-kriminell KRIS deltagare. - 22 April 2018

Anonymitet och ansvarsfrihet är inte faktorer som bidrar till att kriminella lockas till att lämna in sina illegala vapen menar samtliga intervjudeltagare. Det handlar om tillit till polis och polismyndigheter samt den generella synen och relationen som polis och kriminella eller utsatta har. Där råder en tillitsbrist till polisen. Kriminella misstänker att polisen registrerar de

personer som lämnar in vapen och att det utnyttjas. Detta är något som bidrar till att kriminella enligt intervjudeltagarna väljer att inte lämna in sina vapen.

H: ” Så detta med att vara anonym – för du är ju anonym de ställer inga frågor och de kan inte koppla dig och vapnet på något sätt det får de inte. Det räcker inte?”

O: ”De kriminella tänker inte så de tänker att detta (vapenamnestin) är en lurgrejj och bla bla blaa de känner sig lurade. [de litar inte] de litar inte på någon! De är själva så paranoida att de kan inte ens lita på sig själv. [mm]” – Oskar. Ex-kriminell KRIS deltagare. - 23 April 2018

Två av respondenterna problematiserar den revolver (357. Magnum) som dödat Olof Palme. De menar att amnestin pågår för att försöka samla in mordvapnet. De misstänker att om mordvapnet skulle lämnas in så skulle den som lämnat in den inte gått fri från mordet. De anser att detta är ett exempel på att polisen inte går att lita på.

En annan problematik som framkommer är låga incitament till att lämna in vapen. Att nyttja vapenamnestierna likställs med att göra sig av med vapnet på annat sätt så som att kasta det i hav, sjöar eller att såga upp det. De menar att effekten för den kriminelle hade blivit densamma vid egen förverkning som om man hade lämnat den till amnestin. Oro för att senare bli kopplad till vapnet påverkar inte de kriminella vid egen förverkning. Man räknar med att vapnet är så obrukbart när det återfinns att det inte går att testa ballistiskt.

F: ”Absolut, men du kan ju bara kasta den (vapnet) i havet. [det är mer lockande..] Det handlar inte om lockande, det handlar om att.. du vet.. hade det (vapenamnestin) funkat, så hade folk kastat sina vapen i havet. Du ser inte någon kasta sina vapen i havet de har lagt pengar på sina vapen, förstår du vad jag menar [mm] du har lagt pengar på dina vapen, och sen ska du lämna in dem gratis, förstår du vad jag menar.” – Fabian. Deltagare av fritidsgård för utsatta unga. - 23 April 2018

Några av respondenterna är eniga kring andra skäl till att amnestin inte får en effekt. De menar att vapnen har ekonomiskt värde som går förlorat om man lämnar in det till en vapenamnesti. Ett bättre val är att sälja vidare det till någon annan behövande för att få tillbaka kostnaden för vapnet. En av respondenterna påtalar att där finns risker med att sälja vidare sina vapen. Han påpekar att detta enbart är problematiskt med vapen som har varit aktiva i skjutningar eftersom polisen kan utföra ballistiska tester. Denna uppfattning delas av chefen för vapenamnestin i region syd som också tror att få illegala vapen lämnas in av kriminella, men han är tydlig med att det är hans personliga uppfattning. Han tror att kriminella hellre gör av med vapnet på ett annat sätt än att lämna in det vid amnestin. Vidare berättar chefen för vapenamnestin om en person som ringt och bett polisen att komma och

hämta ett vapen. På grund av rädsla för att bli känd av polis ville personen inte lämna in vapnet personligen

T: "Ja det får bli min högst personliga uppfattning, jag tror inte de tänker över huvud taget att de ska lämna ifrån sig vapen. Det tror jag faktiskt inte. Ehm, dem slänger nog det hellre någon annanstans. Alltså har de begått ett brott med ett vapen, dem är säkert medvetna om, för det är liksom ingen hemlighet att vissa vapen provskjuts. [nae precis] Då tror jag inte de kommer och lämnar, då slänger de nog dem hellre eller tar isönder dem på annat sätt." – Torben Pedersen. Polisman och chef för vapenamnestier i region syd. – 16 april 2018

Under den första vapenamnestin 1993 tänkte kriminella annorlunda. Då var det attraktivt att lämna in vapen som varit aktiva för att de inte skulle upptäckas hos någon annan och kunna spåras tillbaka till den ursprunglige innehavaren. Dessa vapen benämnde man som *heta vapen*. Ansvarsfrihet kunde då vara ett incitament som fått kriminella att lämna in sina vapen.

G: "Jag vet de första vapenamnestierna var de många kriminella som tänkte om jag säljer detta vapnet så kommer han torska då torskar jag för att han torskar.. Då gick dessa parallellerna. Då vet jag att en massa heta vapen försvann från vissa va.." – Göran. Ex-kriminell KRIS delagare. – 22 April 2018

6.2 Rationalitet

Tillgången av vapen i Malmö är stor. Att få tag i ett vapen, ammunition eller en potentiell köpare menar respektive respondent är enkelt. Flera respondenter berättar om att vapenmängden är så stor att snittet ligger på flertalet vapen per hyreskomplex i Malmö stad. Trots den stora mängden vill fler ha vapen än vad som finns tillgängligt. Innebörden av detta är att priset på illegala vapen ökar och vapenhandel i sig kan ge stora pengar. Prisökningen är inte ett resultat av vapenamnestierna. Det är snarare ett resultat av en ökad hotbild mellan människor som bor i områden med svag socioekonomisk bakgrund. Vapen är i dessa områden en försäkring och något som man införskaffar för skydd av sig eget liv. Vapen nyttjas alltså primärt i försvar, även om det aggressiv användning förekommer.

H: "Är det mycket vapen?"

A: "I Malmö finns det gott om vapen riktigt.. mycket.. gott om vapen. Jag tror att på grund av att ingen vill lämna in sina vapen på grund av att alla behöver vapen. Asså det går rykten om att fler behöver vapen än vill bli av med dem. Det är så [aha ok] så folk vill ha vapen inte bli av med dem. [nae] så det är – och dem som har vapen vill inte sälja dem. Det är så jag har ..(förstått det)" – Adrian. Deltagare av fritidsgård för utsatta unga. – 23 april 2018

Vapen i Malmö innehar på grund av efterfrågan ett stort värde. Detta bidrar till att kriminella inte lämnar in sina vapen. Normalt kostar vapen mellan 10 000 – 30 000 kronor på gatan men kan vara tillgängliga för så lite som 5000 kronor vid köp av plomberat vapen. Dessa måste borrhälsas för att göra skjutklara. Vapnen säljs på gatan genom etablerade kontakter, alternativt över internet. Samtliga respondenter ger enhetliga svar att vapen är relativt lätt att få tag i för den som vill. Allt som krävs är att man meddelar i sina kretsar att man behöver ett skjutvapen och inom kort återkommer erbjudanden. Den stora efterfrågan på vapen har som tidigare nämnt fått priset att öka. Den ökade efterfrågan har gjort att vapen som tidigare kostade 20 000 kronor kan numera vara värda 25 000. Detta har också gjort smuggel och försäljningsverksamheten mer lönsam.

H: "Hur mycket kostar det att skaffa vapen?"

G: "Det är.. det folk som beställer via internet, plomberade och så borrar de själv upp dem, och de kan röra sig om 4–5 000 kronor till 20–25 000 kronor."

H: "Det beror på vilken typ då kanske."

G: "Vilken typ, vilken sorts vapen det är alltså det är... och vad det är för tillbehör om det är 2 magasin till det.. hur mycket patroner man vill ha. Det är olika men 20 000–25 000 kronor det är absolut ett pris man kan ta. [jaså]"

H: "Det är mycket pengar."

G: "Du vet de ligger stora pengar i detta va. [mm] För människor som har bra kontakter utomlands, kan få in dem här vapnen väldigt väldigt billigt. 40–50 stycken på ett bräde va, då handlar det om 700–800 000 kr i profit [jaså] det säljer dem av på kort tid va. Det.. det lockar folk. [ja] Det lockar folk... och det kanske är det som gör också att det finns så mycket vapen i omlopp. Folk som gör regelrätta vapenaffärer, och det fanns inte när jag kom i sammanhanget kriminalitet, då började.." –

Göran. Ex-kriminell KRIS deltagare. - 22 April 2018

Möjligheterna till att smuggla in vapen över gränserna är också många. En av respondenterna menar orsaken är Öresundsbron. Sen dess tillkomst har inflödet av droger och vapen ökat dramatiskt. Att smuggla in vapen görs med hjälp av de många som sker över bron. Exempel på detta är att gömma vapen i frukttransporter, personbilar och även på bussar där passagerare delar upp vapnet i smådelar och gömmer dessa i bagaget. Ytterst få blir upptäckta och tullverksamheten vid bron är minimal. Detta gör risken för att bli tagen mycket liten. Att finna vapen i dessa transporter menar respondenterna är som att hitta en nål i en höstack. De som smugglar ofta har en spanare som kan meddela om tullposterna vid gränserna är bemannade.

Smuggelvägarna är väl beprövade och vapen införskaffas i balkanländerna. För den som har pengar och kontakter är vapensmuggling enkelt. Människor som kör transporter av varor kontaktas, denna person blir erbjuden en mindre summa pengar att smuggla ett fåtal vapen. Ibland smugglas så lite som fem stycken in per last och vinsten kan i slutändan vara uppemot 100 000 kronor.

A: "vapen smugglas in, vi säger kanske en smugglare en last som från Balkan ska hämta fullt med frukter och så. I den lasten där vi säger det smugglas in kanske 20 vapen längst bak eller någonting liknande. Det blir så. [mm] bland alla dessa frukter.. och allt sånt det kanske det finns några vapen och så det är så det har blivit. Så det smugglas in någonstans i varje last eller någonting eller någon kommer hem med sin familj eller med en buss ifrån ett land de sätter in ett vapen de riskerar de delar upp vapnet de lägger in det i väskan och så. På hur som helst [ja]" – Adrian. Deltagare av fritidsgård för utsatta unga. – 23 April 2018

De ekonomiska incitamenten är en betydelsefull faktor som får människor att beväpna sig och en respondent vittnar om att tonåringar, så unga som 14-15 år, kan inneha vapen. En respondent berättar att han själv höll i ett vapen för första gången som 12 åring. Äldre kriminella visar yngre de positiva sidorna som ett kriminellt liv för med sig. Detta innebär att unga i en svag socioekonomisk miljö får tillgång till saker som de annars inte haft tillgång till. Dessa ungdomar börjar senare jobba för de äldre med att sälja knark och hamnar därmed själva i den kriminella miljön genom något som liknar rekrytering. Vapenmängden bland unga har till och med fått etablerade gäng att lämna Malmö då deras traditionella våldskapital inte fungerar på ungas konsekvenslösa tänk.

Att sätta en individ i arbete, menar en respondent, hade kunnat få en kriminell att välja ett liv som laglydig medborgare. Efter åtta timmar på jobbet har man helt enkelt inte energi att ägna resten av sin tid åt kriminella aktiviteter. Samtidigt får man en regelbunden inkomst som är regelrätt. En annan respondent motsätter sig detta argument då pengarna som intjänas genom kriminell verksamhet är för stora. Återgången till ett arbete innebär att man måste vara lyhörd inför chefer, kunna ta direktiv och samtidigt som man tjänar en bråkdel av dem pengarna man gjorde som kriminell. Detta gör incitamenten svaga. De pengar man tjänar på en månads regelriktigt arbete kan man som kriminell tjäna på ett par dagar.

Att människor innehar vapen reproducerar den hotbild som många kriminella känner att de har emot sig. En respondent menar att ökningen av vapenförekomsten har ökat viljan hos många att själva beväpna sig som ett försvar mot de som redan har vapen. Människor blir

paranoida och det är denna paranoida miljö i Malmö som eldar på beväpningsprocessen. Detta producerar en ond spiral av fler som beväpnar sig för att fler har vapen.

Nuvarande straffskala påverkar inte de som innehar illegala vapen. Hotbilden som respondenterna berättar om är för stark och de ekonomiska incitamenten för stora för att inte vara värda en risk att hamna i rättssystemets händer. En rädsla för att bli tagen av polis finns inte heller då man ser risken som minimal och att sitta i fängelse som en trygghet ifrån hotbilden.

A: Det (straffökning) kan.. det hade hjälpt, men inte så mycket. Nae, för det handlar om liv och död där. De tänker att hellre sitta i fängelset två tre år jag är trygg två tre år än att sitta här hemma o ruttna och vara paranoid. [mm] För det blir ju som ett fängelse för de som har hotbild. De vågar inte röra sig höger och vänster de kan inte göra något – om man ska handla mat de beställer hem mat de gör så de träffar inte någon! Du förstår de vill inte ha vänner. Deras bästa vänner de lita inte på någon fattar du så pass har det blivit. – Adrian. Deltagare av fritidsgård för utsatta unga. – 23 April

2018

För att straffet ska påverka de kriminella menar en av respondenterna att straffet måste ökas rejält. Fyra till fem år påverkar inte de kriminella i tillräcklig omfattning. Det anses vara relativt bekvämt samtidigt som det medför trygghet för personen som bli straffad. Denne kommer då inte i kontakt med de som eventuellt vill skada honom. En av respondenterna som själv spenderat tid på en anstalt menar att straff uppemot tio år kan ha effekt. Anledningen är att det verkligen känns när man har förlorat tio år av sitt liv.

6.3 Normer

Ett kriminellt beteende är ingenting som plötsligt tar form utan är något som växer fram stegvis. För att kunna finna sig i kriminalitet rättfärdigar man varje steg för sig själv och andra kriminella hjälper till med att göra så. Inom de kriminella kretsarna är både kriminellt beteende och vapen något som är normaliserat, vilket innebär att ingen reagerar negativt om man införskaffar ett vapen eller ängar sig åt något kriminellt. Vapen har blivit så normalt att reaktioner snarare framkommer om illegala vapen inte är tillgängliga. Gruppträck är en faktor som också bidrar till den rättfärdigande processen. I sammanhang där pengar är inblandade kan vänner gå samman för att hjälpa varandra med att driva in skulder och därmed trycka på varandras kriminella beteende. En respondent berättar att i sammanhang där stora pengar är inblandade kan det ses som onormalt att inte skjuta personen som är skyldig pengar. Man blir då pressad av sin sociala krets till att utföra kriminella handlingar gentemot personen som är skyldig pengar. Detta kanske trots att man inte vill. I den kriminella miljön skapas egna

interna normer som man måste följa för att inte uppleva sanktioner ifrån andra personer inom detta sociala system.

N: "Det växer ju fram allting ju. Man måste rättfärdiga för sig själv vad man gör hela tiden, och det är man jätteduktig på att hjälpa varandra, i de kretsarna. "De svinet är skyldig mig 2000 spänn och han bara drar iväg, jamen vi sätter åt han!" Så dras man iväg på samma.. håll liksom, så är nästa som blir skyldig pengar då så ska man.. [återgälda tjänsten] det skapas en speciell livsstil. Och där det gäller att man straffar vissa saker på vissa sätt." – Nisse. Ex-kriminell KRIS deltagare. – 22 April

2018

En respondent reflekterar om sin egen tid som aktiv kriminell, något han höll på med för cirka 40 år sedan. Under den perioden fanns det inte lika mycket vapen som under 2010-talet.

Vapensynen i den kriminella världen har däremot inte förändrats och negativa reaktioner gällande vapeninnehav förekom inte då som nu. Skillnaden var snarare att man samsades om de vapen som fanns och ofta lånade man ut vapen till varandra.

Hos unga är situationen en annan då föräldrar och släkt kan ha effekt på beteendet. Två av respondenterna berättar att familjefaktorn spelar liten roll då problem och livssituation inte delas inom familjen. Problemen stannar hos den enskilde och tas hand om av respektive person på eget bevåg utan familjens vetskap. Istället för att dela med sig av problemen letar man efter alternativa möjligheter att lösa sina problem. Lösning kan då vara exempelvis att införskaffa kniv eller skjutvapen som säkerhet. I områden med svag socioekonomisk status menar en respondent att föräldrarna sällan har tid att spendera med sina barn. Detta leder till att unga enkelt slipper undan sanktioner ifrån vuxna vid normbrott.

F: "Min mamma hade ingen aning om vad jag gjorde förrän jag blev dömd, förstår du vad jag menar [mm ja.] för du spenderar inte så mycket tid – du vet barnen kommer hem och spela playstation om de spenderar en timme med sina föräldrar är det mycket du vet och det är inte så mycket!" – Fabian.

Deltagare av fritidsgård för utsatta unga. – 23 April 2018

Vapen medför också viss status för en del innehavare. Genom att själva bära vapen eller skyddsväst medför det dels en säkerhet vad gäller förmåga att skydda sig, samtidigt som det ingjuter självkänsla för innehavaren. Men flera respondenter menar att de flesta innehavare av illegala vapen sällan bär vapen ifall polis skulle dyka upp för att genomsöka personen. Ett flertal gömställen finns tillgängliga för den rutinerade vapeninnehavaren. Exempel på detta är inne på restauranger, butiker, eller diskreta platser runt om i staden. En möjlighet är också att gräva ned vapnet för att ha tillgång till det när det väl behövs. Man då löper minst risk att hamna i bekymmer med lagen.

A: "Alltså vissa tycker de är coola, och vissa alltså tycker dem är coola bara "kolla här jag har ett vapen bla bla bla och drar upp sin tröja och visar här en pistol eller dem har en skjutväst eller någon sånt liknande. Men vissa är smarta och inte gör det. Du lägger den undan. Och så vissa har inte ens problem de vill bara köpa vapen på grund av alla problem som händer runt omkring dem så det vill ha ett vapen för säkerhets skull." – Adrian. Deltagare av fritidsgård för utsatta unga. – 23 April 2018

Är syftet med vapnet att använda det menar en respondent att man helst inte berättar om sitt vapeninnehav. Det handlar om tillit. Litar man inte på de runt om sig delar man inte med sig av information gällande sitt vapeninnehav. Detta kan medföra en hotbild, särskilt om man har för avsikt att använda sitt vapen. Den sociala sfären för innehavare av illegala vapen styrs av tillit och våldet återskapas inom dessa områden igenom vedergällning för tidigare bråk. Familj och vänner hämnas på offer för skjutningar genom att skjuta tillbaka. Detta blir i sin tur en spiral av skjutningar baserade på hämnd som aldrig tar slut. Följden blir att personer väljer att att beväpna sig för inför potentiella konflikter.

A: "Han antingen kommer han bli skjuten han den ene eller hans kusin – om han till exempel – om han har problem med den andra han skjuter han, och sen hans bror tänker eller han dödar min bror. Ja jag måste också hämnas på han så han har ett annat problem om att ta hand om hans andra bror. Så det blir så det slutar aldrig. Våld föder våld, det kommer inte bli lättare." – Adrian. Deltagare av fritidsgård för utsatta unga. – 23 April 2018

7. Analys

För att nå studiens utom- samt inomvetenskapliga syfte appliceras data i denna del enligt de metodiska ramverken. Här vill jag förklara verkligheten för att undersöka vilka lagens effekter är på den sociala praktiken hos kriminella. Normers inverkan beaktas också för att undersöka vilka sociala krafter som påverkar kriminellas beteende.

7.1 Aktören själv

Den första kontrolleraren jag ska analysera är aktören själv. Här undersöks självkontroll och personlig etik samt hur brott mot denna resulterar i självbestraffning. (Ellicksson 1991 s.126)

Hotbilden som inhämtats formar beteendet av både kriminella och människor som växer upp i utsatta områden. Denna hotbild påverkar individers uppfattning kring rätt och fel eftersom somliga handlingar så som att införskaffa vapen ses som en nödvändighet. De personliga uppfattningarna kring vad som är rätt och fel förvrids. Beslut fattas efter vad man själv anser är rationellt snarare än lagar och normer. Istället för att se vapen som något som är ont kan det i vissa sammanhang ses som något som är nödvändigt. De individer som införskaffar illegala vapen rättfärdigar därmed sitt beteende genom utifrån vad som anses rationellt och undslipper sålunda straff som självkontrollen annars delat ut (Ellickson s.131, s. 156). En individ som befinner sig i en normal situation hade inte på samma sätt kunna införskaffa ett sig ett illegalt vapen utan skuld känslor. Självkontrollen, som framgår av Ellicksons (1991) schema, delar däremot inte ut skuld känslor till den kriminelle eftersom etiken inte bryts (ibid).

Som framgår av intervjuerna handlar det om liv och död, det är då fullt förståeligt att ett vapeninnehav ses som en rationell handling då det kan användas som försvar och ingjuter en trygghet. En ytterligare faktor är att vapnen har ett ekonomiskt värde då efterfrågan är större

än tillgången inom de kriminella miljöerna. Pengar blir alltså ännu ett element som tillförs till den rationella kalkylen, att man vill inte göra sig av med vapen på grund av de pengar man investerat i dem (Ellickson 1991 s.160).

Slutligen reproducerar hotbilden sig själv. Fler vapen skapar större oro vilket i sin tur rättfärdigar ett innehav. Detta ökar hotbilden och fler anser att det är rationellt med ett eget innehav och så vidare. Detta efterliknar fångarnas dilemma inom rational choice teorin. Ute i det vanliga samhället följer man lagen eftersom alla inser de långsiktiga fördelar med att göra så. Människor ute i samhället har därmed generellt inte illegala vapen. I de kriminella miljöerna är dock vapen vanliga, något som har gjort att detta samarbete brutits. Nu arbetar var person för egen kortsiktig vinning, vilket leder till att alla skaffar vapen. Jämfört med samarbetet blir vinsten mindre vid kortsiktig agerande och resultatet har blivit en paranoid och otrygg miljö. (Ellickson, s.160, s.162 s.157, s.172)

7.2 Interpersonella kontrakt

Interpersonella kontrakt som utgörs av kontrakt eller överenskommelser mellan individer förekommer ofta i samband med pengar inom de kriminella miljöerna (Ellickson 1991 s.126, s.131). Här avgör man själv hur bestämmelserna ska upprättas och vid kontraktsbrott används våld som det medel man anser lämpligt för att dela ut ett straff (ibid). Straffen är vedertagna, delas ofta ut med vapen, och en av respondenterna berättar att det även kan ses som konstigt inom de kriminella kretsarna om man inte delar ut ett straff där det handlar om stora belopp. Det kan vara ett rationellt beslut man fattar utifrån en långsiktig målsättning. Man vill bibehålla en viss status och inte bli överkörd av andra kriminella som potentiellt vill utnyttja de som inte driver in sina skulder (ibid s.172). Denna svaghet kan möjligen utvecklas till ett hot. I analysen beskrivs hur vikt läggs vid att verka tuff för att avskräcka andra kriminella. Detta är något som hade kunnat vara skadligt om ens status inom dessa miljöer minskat. Det är alltså rationellt att hålla hårt i de kontrakt man ingår i. Dels för att man själv kan ta skada fysiskt om man är skyldig pengar, samt att ens rykte kan skadas om man inte kräver igen sina skulder. Ellicksons (1991 s.131) ram, de interpersonella kontrakten, är respekterad inom kriminella miljöer. De som bryter mot kontrakten har rätt att frukta en sanktion, och de som delar ut den har få andra val än att göra så (ibid).

7.3 Sociala krafter

De sociala krafterna där normer utgör regelverket är en bidragande faktor till att det finns så mycket vapen i omlopp (Ellickson 1991 s.131). Inom kriminella miljöer är det vanligt med vapen. Vapen är så vanliga att regelverket snarare bryts när vapen inte finns att tillgå, vilket är

den utlösande faktorn till negativa reaktioner (Ellickson 1991 s.124). Vapeninnehav sanktioneras alltså inte, då detta inte är ett brott emot vedertagna normer (Ellickson 1991 s.131). Jag vill påpeka att jag inte utläst att ett vapeninnehav inte nödvändigtvis medför positivt förstärkande reaktioner, utan att det snarare är ett accepterat beteende som inte väcker reaktioner alls.

Likt de interpersonella kontrakten är normen att man hjälps åt. För kriminella är brottslighet inget som möter negativa reaktioner, utan är snarare något som eldas på genom grupstryck. Driver man in en skuld hjälper vänner till med att göra så, och i gengäld förväntar de sig att man gör samma tjänst tillbaka. Gruppmentaliteten är alltså stark, och att bryta mot det normaliserade beteendet möts med svåra konsekvenser. Att bryta emot regelverkets normer sanktioneras alltså inte enbart med en antisocial utstötning. Sanktionerna innefattar också våld. Vapen kan vara det bestraffande verktyget, därmed anser jag att denna ram har en stark kontrollerande effekt. (Ellicksson 1991 s.126, s.131)

7.4 Organisationer

Organisationen jag anser central för denna analys är familjen. Familjen är en organisation utan förbindelser till staten med en hierarkisk struktur där ett upprättat regelverk gäller för vad som är acceptabelt beteende (Ellickson 1991 s.127). Straff utdelas efter vad som är normen inom familjen och utdelas hierarkiskt ifrån den svagaste medlemmen uppåt i hierarkin (ibid). De högst upp i hierarkin är enligt mig oftast matriarker samt patriarker i en föräldra-ställning. Jag anser att denna ram helt missar sin roll som ett system för kontroll (ibid). Föräldrarna till barn i områden med svag socio-ekonomisk ställning har som framgår av intervjuerna inte någon insyn i vad som pågår i deras barns liv. Detta leder till att de regelbrytande beteendena inte sanktioneras. Vidare menar respondenterna att man inte delar med sig av sina problem till familjemedlemmar eftersom dessa problem inte angår någon annan än sig själv. Det är alltså upp till individen själv att lösa sina egna problem vilka kan pågå utan familjens vetskap. Det kriminella dilemma individen befinner sig i kan bli känt först när samhället ingriper. Normbrott gentemot familjens regler följs alltså inte upp och ett vapeninnehav kan finnas utan negativ reaktion. Det kan enligt min åsikt bidra till att individen ser sitt innehav som rationellt.

Regelverket familj som i normala fall har en sanktionande effekt har ingen verkan. Eftersom de kontrollerande organen inte har någon kunskap om att där pågår ett norm- eller regelbrytande beteende möts detta inte med negativa reaktioner. Den korrigerande effekt ramen borde ha förekommer i detta fall alltså inte alls, eller först när beteendet

uppmärksammas av utomstående. Det är då enligt min mening för sent för att ramen ska kunna påverka. (Ellickson 1991 s.131, s.124)

7.5 Stat

Staten försöker påverka individers handlingar genom stiftandet av lagar som ska forma det sociala samspelet till samhällets bästa. Lagen är ramens regelverk (Ellickson 1991 s.131). Straff vid lagbrott är beroende på brottets omfattning och regleras av svensk lag (ibid). Verkställigheten av detta sker med polis, rättsväsende och kriminalvård (ibid). Incitamenten för att leva ett kriminellt liv är stora och pengarna man kan tjäna ses som en anledning att ta del av verksamheten. Hotbilden i den kriminella världen är så stark att de kriminella anser straffvärdena låga, rädslan för polisens ingripande minimal och fängelse som en plats där man kan komma undan livsfara. Detta gör att staten tappar alla sina beteendekorrigerande element och att anledningarna till att leva ett normalt liv är få för en person som lever med dessa hotbilder. Vapenamnestin agerar inom statens ram. Samtliga respondenter är överens om att amnestin inte har en observerad effekt inom den kriminella miljön, något som nu är förståeligt. Utgångspunkten för statens vapenamnesti är att rädslan för de statliga sanktionerna dominerar över övriga ramverks sanktioner. Men detta är något som intervjuerna inte ger stöd för. Lagens sanktionerande effekter är inte tillräckliga om man inte fruktar de straff som dessa innebär. Vapenamnesti som policy tappar därmed all effekt inom den kriminella världen.

8. Diskussion och svar på frågeställning

Vapenamnesti som social kontroll har ingen märkbar effekt på kriminellas vapeninnehav. Den onda cirkeln av att fler och fler skaffar vapen har gjort att vapen blivit både normaliserade och rationella att inneha. Likt fångarnas dilemma, som rational choice teorin beskriver beväpnar sig människor för att människor har vapen (Ellicksson 1991 s.160). Lagen har alltså ingen effekt på den sociala praktiken. Lagens försök till en påverkan har inte kraft nog att övervinna de normer som agerar inom kriminella miljöer. Slutsatsen stämmer med resultaten ifrån samtliga vapenamnestier i Sverige. Kriminella inte lämnar in sina vapen utan anser det rationellt att behålla dem (Slutrapport, POB 001–2241/93, POA 001–6112/06, RA001.976/2013). Att använda sig av en vapenamnesti är att försöka påverka enbart ett av de fem systemet i social kontroll. För att vapenamnestierna verkligen ska ha effekt måste man försöka påverka de andra systemen, till exempel normer.

Utomvetenskapligt innehar kriminella alltså vapen på grund av att de positiva effekterna väger ut de negativa. Rationellt sett är det tjänligt att ha ett vapen, snarare än att inte ha ett. Riskerna ett innehav medför är små, speciellt i förhållande till den livsfara de anser sig vara utsatta för.

Inomvetenskapligt kan man se att normernas effekt på den sociala praktiken är starkare än lagens effekt. Ellicksons (1991 s.131) schema över social kontroll visar att aktören själv, interpersonella kontrakt och sociala normer slår ut statens kontrollerande förmåga. Eftersom kriminella inte fruktar polis eller rättssystem, är staten den ram som får minst kontrollerande effekt av de fem ramar inom social kontroll. För att använda den rättsociologiska matrisen i figur två, är punkt sju en starkare kraft än punkt tio; vapennormernas socialisation är starkare än social rättsskipning i kriminella miljöer.

8.1 Svar på frågeställning

Vilka är de rationella ställningstagandena bakom ett illegalt vapenägande, och vilka incitament kan påverka dessa?

Jag har identifierat fyra olika rationella ställningstaganden bakom ett vapeninnehav.

Det första, vilket jag också anser är det viktigaste ställningstagandet, är att ett vapeninnehav medför en trygghetskänsla. Vapnen används och köps som en försäkring för egen säkerhet gentemot den hotbild kriminella lever med. Då vapen är så vanligt inom kriminella miljöer ses det som en nödvändighet för att utöva självförsvar. Även om de hotbilder man upplever inte är direkt riktade mot den egna personen äger man ändå ett vapen ifall situationen skulle förändras. Hotbilden underminerar tilliten mellan människor, och osäkerheten pareras med hjälp av vapen.

Det andra ställningstagandet som gör ett vapeninnehav rationellt är pengar. Ett vapen är ett verktyg som kan användas för att ingjuta respekt. Respekten används i sin tur av kriminella för att driva in skulder och tjänster. Vidare har vapen själva ett ekonomiskt värde som gör det rationellt att både smuggla och äga dem. Eftersom tillgången i Malmö understiger efterfrågan kan ett vapenägande betala av sig likt en aktie på börsen som man säljer med vinst. Att smuggla in vapen är då också en lukrativ affärsmöjlighet.

Det tredje ställningstagandet är att vapen ingjuter status hos den som äger det. Statusen kan användas för att rekrytera unga som kriminella låter jobba för dem.

Det fjärde är att ett illegalt vapenägande inte väcker reaktioner. Det är normaliserat inom den kriminella miljön och framkallar inga negativa sanktioner av andra aktörer. Snarare återges negativa reaktioner när vapen inte är tillgängliga. Detta gör att det är rationellt att äga ett vapen för att undvika normbrott. Här har lagen ingen avskräckande inverkan då ett eventuellt straff inte nödvändigtvis ses som något negativt. Ett polisingripande anses vara ett mindre problem och ett eventuellt fängelsestraff kan uppfattas som en skyddad tillvaro i de kriminellas livsfarliga vardag. Social rättskipning misslyckas sålunda eftersom lagen inte lyckas ha någon avskräckande effekt⁶. Enligt min åsikt har den motsatt effekt eftersom den erbjuder skydd i form av ett fängelsestraff vars tidsspann inte anses vara en förlust.

Hur man kan påverka dessa fyra ställningstagandena kan jag enbart spekulera i. Enligt min åsikt borde man parera var och en av de tidigare ställningstagandena på olika sätt. Hotbilden

⁶ Se punkt tio i figur två

som medför vapeninnehav skulle kunna pareras genom att försöka göra människor mer bekanta med varandra. På så sätt ökas tillitsfaktorn och människor i utsatta områden och grogrunden för olika hotbilder minskar. Detta skulle exempelvis kunna göras genom att öka möjligheterna till möten för ungdomar via fritidsgårdar och olika fritidsaktiviteter.

Det värde som kommer med ett vapeninnehav skulle kunna pareras genom återköp av vapen i samband med amnestier. Om staten skulle erbjuda en summa pengar för inkomna illegala vapen skulle detta kunna vara ett incitament för kriminella att lämna dem ifrån sig. De pengar man då spenderat för att införskaffa ett vapen skulle till viss del återgäldas och amnestin skulle få större effekt. Att återge fullt värde är inte att rekommendera då detta skulle kunna driva på en annan sorts vapenhandel där vapen smugglas in och säljs till svenska staten i vinstsyfte.

Både status och normer anser jag skulle kunna påverkas genom normalstrare som Butts (2015) och Hemenway (2013) diskuterar. Med hjälp av föräldrar eller andra betydelsefulla individer skulle man kunna ingjuta nya normer som är negativa till illegalt vapeninnehav. För att se till att familjen som organisation för effekt enligt Ellicksons (1991 s.131) fjärde ram får effekt borde man också försöka hjälpa familjer att skapa bättre relationer till sina yngre. På så sätt kan man ge exempelvis vapenamnestier bättre effekt normer drivit bort vapnen.

Som intervjuerna visat lockas unga in till det kriminella livet genom ekonomiska incitament. Med pengar ges möjligheter att köpa sådant man tidigare inte haft råd med. Detta är ett speciellt lockande incitament till unga som kommer ifrån socioekonomiskt svaga områden. Detta är ett problem som är mycket svårt att motverka. För att minska pengars kraft som incitament krävs det att unga får möjlighet att tjäna eller på annat sätt erhålla pengar lagligt.

De positiva egenskaper som ett vapen medför blir svåra att motverka. En kriminell som enbart har levt ett kriminellt liv har en svår bana att ta för att komma tillbaka till samhället. För att kunna leva ett regelrätt liv krävs en inkomst som inte innefattar brott. Detta kan vara en stor omställning för en kriminell där brottslighet är det enda man någonsin har ägnat sig åt.

Pistolen är eventuellt för en kriminell det en hammare är för snickaren, alltså det verktyg man behöver för att jobba. Skulle man ta ifrån hammaren från snickaren och plötsligt be personen att ändra karriär har snickaren en svår väg att gå för att finna annat arbete. Läger man till ett belastningsregister är det förståeligt att det kan kännas omöjligt att skapa ett nytt liv, speciellt utan utomstående hjälp. Vill man att vapenamnestier ska fungera måste man hjälpa de personer som vill ut ur ett kriminellt liv att få jobb och följa samhällets normer. Man måste

hjälpa den kriminella med ett nytt liv. I annat fall är för mig förståeligt att man inte vill lämna ifrån sig sina verktyg ifrån den bransch man kan.

Konsekvenser att av inte vända på vapentrenden i Malmö kan vara att vapnen sprider sig. Fångarnas dilemma menar att folk endast följer lagen om tillräckligt många gör det (Ellickson 1991 s.161). Detta innebär att om fler och fler skaffar vapen i Malmö, kan det till få lag och ordning att kollapsa. Antalet människor som skaffar vapen i självförsvar kan öka och beväpningen ökar snabbare och snabbare.

8.2 Framtida forskning

Forskning man borde bedriva i framtiden är mer kvalitativ forskning. För att undersöka varför människor känner sig så otrygga med varandra i socioekonomiskt svaga områden behövs mer kvalitativa metoder. För att förklara detta förhållande skulle man med hjälp av Durkheims teori om mekanisk och organisk solidaritet kunna undersöka hur människor interagerar (Celinska 2007). Genom att skapa kunskap om umgänge i utsatta områden skulle man kunna forska fram effektiva sätt att skapa sociala förbindelser och eventuellt minska hotbilden. Hotbilden framkommer av människors misstanke gentemot varandra. Medel som motverkar obekantskap skulle kunna vara ett sätt att avhjälpa detta.

9. Referenser:

9.1 Litteratur:

Baier, M (2013), *Social And Legal Norms : Towards A Socio-Legal Understanding Of Normativity*, n.p.: Farnham, Surrey : Ashgate, 2013

Baier, M, & Svensson, M (2009), *Om Normer*, n.p.: Malmö : Liber, 2009 (Egypten)

Beirne, P, Cornish, D, Clarke, R, Henry, S, & Lanier, M (2005), 'Chapter 1: *Classical and Rational Choice Theories*', *Essential Criminology Reader* pp. 1-29 n.p.: Perseus Books, LLC
Criminal Justice Abstracts with Full Text

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder. 2.*, [rev.] uppl. Malmö: Liber

Denscombe, M (2009), *Forskningshandboken : För Småskaliga Forskningsprojekt Inom Samhällsvetenskaperna*, n.p.: Lund : Studentlitteratur, 2009 (Polen)

Ellickson, RC (1991), *Order Without Law : How Neighbors Settle Disputes*, n.p.: Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1991

Hart, Chris (1998). *Doing a literature review: releasing the social science research imagination*. London: SAGE [in association with] The Open University

Larsson, B, & Engdahl, O (2011), *Social Kontroll : Övervakning, Disciplinering Och Självreglering*, n.p.: Malmö : Liber, 2011 (Kina)

May, T (2013), *Samhällsvetenskaplig Forskning*, n.p.: Lund : Studentlitteratur, 2013 (Spanien)

Nagy, R (2004), 'Violence, Amnesty and Transitional Law: Private Acts and Public Truth in South Africa [article]', *African Journal Of Legal Studies*, p. 1,

9.2 Vetenskapliga artiklar

- AGENA, J.R.B., (2014). Implementation of the Firearms Amnesty Program in the Municipality of Bauan, Batangas. *Asia Pac. J. Multidiscip. Res.* 2, 57–63.
- Blocher, J., (2013). Firearm localism. *Yale Law J.* 123, 82–146.
- Brent, D.A., Bridge, J., (2003). Firearms availability and suicide. *Am. Behav. Sci.* 46, 1192–1210. <https://doi.org/10.1177/0002764202250662>
- Butts, J.A., Roman, C.G., Bostwick, L., Porter, J.R., 2015. Cure violence: A public health model to reduce gun violence. *Annu. Rev. Public Health* 36, 39–53. <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-031914-122509>
- Celinska, K., (2007). Individualism and collectivism in America: The case of gun ownership and attitudes toward gun control. *Sociol. Perspect.* 50, 229–247. <https://doi.org/10.1525/sop.2007.50.2.229>
- Cook, P.J., Cukier, W., Krause, K., (2009). The illicit firearms trade in North America. *Criminol. Crim. Justice* 9, 265–286. <https://doi.org/10.1177/1748895809336377>
- Grillot, S.R., (2011). Global gun control: Examining the consequences of competing international norms. *Glob. Gov.* 17, 529–555.
- gulasekaram, (2007). Aliens with guns: Equal protection, federal power, and the second amendment. *IOWA LAW Rev.* 92, 891–955.
- Hemenway, D., (2013). Preventing gun violence by changing social norms. *JAMA Intern. Med.* 173, 1167–1168. <https://doi.org/10.1001/jamainternmed.2013.6949>
- Kahan, D.M., Braman, D., (2003). More statistics, less persuasion: A cultural theory of gun-risk perceptions. *Univ. Pa. Law Rev.* 151, 1291–1327.
- Kirsten, A., (2005). GUNS UNDER FIRE: Initial results of the 2005 firearms amnesty. *SA Crime Q.* 25–30.
- Kleck, G., (2009). Mass shootings in schools: The worst possible case for gun control. *Am. Behav. Sci.* 52, 1447–1464. <https://doi.org/10.1177/0002764209332557>
- Kleck, G., Patterson, E.B., (1993). The impact of gun control and gun ownership levels on violence rates. *J. Quant. Criminol.* 9, 249–287. <https://doi.org/10.1007/BF01064462>
- Koshnood, (2017). The increase of firearm-related violence in Sweden. *Forensic Sci. Res.* 158. <https://doi.org/10.1080/20961790.2017.1314896>
- Lakomaa, E., (2015). Safe storage and thefts of firearms in Sweden: An empirical study. *Eur. J. Criminol.* 12, 3–16. <https://doi.org/10.1177/1477370814543155>
- Mehalko, L., (2012). This Is Gun Country: The International Implications of U.s. Gun Control Policy. *Boston Coll. Int. Comp. Law Rev.* 35, 297–330.

- Schildkraut, J., Hernandez, T.C., (2014). Laws That Bit The Bullet: A Review of Legislative Responses to School Shootings. *Am. J. Crim. Justice* 39, 358–374.
<https://doi.org/10.1007/s12103-013-9214-6>
- Sheptycki, J., (2009). Guns, crime and social order: A Canadian perspective. *Criminol. Crim. Justice* 9, 307–336. <https://doi.org/10.1177/1748895809336379>
- Sherman, L.W., (1999). Reducing Gun Violence: What Works, What Doesn't, What's Promising Lecture 4. *Perspect. Crime Justice Lect. Ser.* 4, 69–96.

9.3 Internetbaserade källor:

Eriksson, S. (2013) *Om illegala vapen och skjutningar i storstäderna: Jobba mot kriminella miljöer – recept för att minska förekomst av illegala vapen*. Stockholm: Brottsförebyggande Rådet.

Polismyndigheten. (2018) *Vapenamnesti, Allmänna frågor*.

<https://polisen.se/aktuellt/amnesti/fragor-och-svar/>

Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab, Vetenskapsrådet. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

9.4 Rapporter

Eriksson, B & Nordenström, S.B. (1993). *Åtterrapporing av vapenamnesti* (Rapports diariernr, POB-001-2241/93). Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

Granath, S. (2015) *Det dödliga våldet i Sverige 1990–2014*. (Rapport: 2015:24).

Brottsförebyggande rådet.

Minska införseln av illegala skjutvapen Redovisning av regeringsuppdrag (Rapports diariernr, RKP 060-7828/12 Tullverket, dnr: STY 2013-3) 2014-10-31 Rikspolisstyrelsen.

Thorsell, P. (2014). *Åtterrapporing av vapenamnesti* (Rapports diariernr, RA001.976/2013). Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

Vangstad, C. (2009). *Åtterrapporing av vapenamnesti* (Rapports diariernr, POA 001–6112/06). Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

Öberg, J. (2015) *Skjutningar 2006 och 2014 – omfattning, spridning och skador*. Kortanalys 7/2015 Brottsförebyggande rådet 2015

9.5 Juridiska källor:

Justitiekommitténs betänkande 2017/18: JuU8. *Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de grova brotten.*

Motion till riksdagen 2002/03:Ju206

Prop 1999/2000:27. *En skärpt vapenlagstiftning.*

Regeringens proposition 2016/17:185. *En tidsbegränsad vapenamnesti 2018.*

SFS 1993:206. *Om ansvarsfrihet vid olaga vapeninnehav.*

SFS 1996:67. *Vapenlag.*

SFS 2007:11. *Om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott.*

SFS 2013:25. *Om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott.*

SFS 2017:807. *Om ansvarsfrihet vid vissa vapenbrott.*

9.6 Sakkunnig

Pedersen, Torben. Gruppchef för vapenhandläggarna i Skåne Blekinge. Polismyndigheten region syd.

9.6 Bilagor:

Bilaga 1

Hur många tillståndsgivna vapen det fanns: 2056244

- *Hur stor andel som utgjordes av jaktvapen: 1575122*
- *Hur stor andel som utgjordes av målskyttevapen: 180649*
- *Hur stor andel som var halvautomatiska kulgevär: 40362*
- *Hur stor andel som var helautomatiska kulgevär: 122*
- *Hur stor andel som var enhandsvapen (dvs. pistol eller revolver):
Pistol: 80439, Revolver: 45500, totalt: 125939*

Bilaga 2

Relation 1. Rättslig deduktion

Relation 2. Implementering genom beslut

- Relation 3. Normbildning
- Relation 4. Normer påverkar lagen (lagstiftning)
- Relation 5. Rättslig induktion
- Relation 6. Rättslig moralbildning ('allmänprevention')
- Relation 7. Socialisation
- Relation 8. Social rättsbildning
- Relation 9. Allmänprevention ('avskräckning')
- Relation 10. Social rättskipning (Kattfallet)
- Relation 11. Rättslig moralbildning (genom beslut)
- Relation 12. Normativt inflytande ('korruption')

Bilaga 3

Intervjuguide:

Syfte med arbete.

Presentera.

Amnesti:

Syfte. Fungera, inte, varför.

Kontakt med vapen. Kunskap?

Vapen. Viktigt? (varsamt)

Varför skaffar man vapen? Kostnad. Ursprung, tillvägagångssätt. Smuggel?

Vad är synen på vapen. Socialt, familj, positivt negativt. (ingen som reagerar?)

Polis. Oro? Varför inte? Straff, avskräcker? Varför inte? Påverkar inte lagen?

Amnesti – Polisens siffror. Kännedom? Lämna? Anonymitet? Misstanke? Ansvarsfrihet.

Om inte amnesti? Hur gör man sig av med vapen?

Öka straffvärdet?

Polisiär närvaro?

Pengar för vapen?

Vad kan få någon att lämna sitt vapen?

Vad är piskan vad är moroten?